

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TR, Balıkesir University, Institute of Health Sciences

**FARKLI LİGLERDEKİ KADIN
FUTBOLCULARIN DUYGUSAL ZEKÂ
DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YL-21.01

MAŞALA DEMİR

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Bilim Alan Kodu: 130105

BALIKESİR
2021

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**FARKLI LİGLERDEKİ KADIN FUTBOLCULARIN DUYGUSAL
ZEKÂ DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
YL-21.01**

MAŞALA DEMİR

**TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ NAHİT ÖZDAYI**

**Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Bilim Alan Kodu: 130105**

**BALIKESİR
2021**

TEZ KABUL ONAY SAYFASI

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAY

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı çerçevesinde
Maşala DEMİR tarafından yürütülmüş ve tamamlanmış olan

**“Farklı Liglerdeki Kadın Futbolcuların Duygusal Zekâ Düzeylerinin Bazı
Değişkenler Açısından İncelenmesi ”**

başlıklı tez çalışması,
Balıkesir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin
ilgili maddeleri uyarınca aşağıdaki jüri tarafından
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 24/12/2020

TEZ SINAV JÜRİSİ

Prof. Dr. Zekeriya GÖKTAŞ
Balıkesir Üniversitesi
(Başkan)

Dr. Öğr. Üyesi Nahit ÖZDAYI
Balıkesir Üniversitesi
Üye **(Danışman)**

Doç. Dr. İlhan ADILOĞULLARI
Çanakkale Onsekiz Mart
Üniversitesi
Üye

Yukarıdaki Yüksek Lisans Tezi,
sınav jüri üyeleri tarafından imzalanarak 25/01/2021 tarihinde teslim edilmiştir.

Prof. Dr. Osman İrfan İLHAK
Enstitü Müdürü

BEYAN

Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıpları kabullendiğimi **beyan ederim.**

25/01/2021

İmza

Maşala DEMİR

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamda benden yardımlarını esirgemeyen, lisans ve yüksek lisans öğrenim sürecim boyunca bana yol gösteren, bilgilerini ve deneyimlerini benimle paylaşmaktan çekinmeyen, her adım da desteğini hissettiğim danışman hocam Dr.Öğr.Üyesi Nahit ÖZDAYI'ya, ilgisini ve önerilerini göstermekten kaçınmayan Sayın Doç. Dr. İlhan ADİLOĞULLARI'na, eğitim sürecimde desteklerini esirgemeyen Sayın Prof. Dr. Zekeriya GÖKTAŞ'a, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca, bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan, yol gösteren değerli abim Arş. Gör. Alp Kaan KİLCİ'ye sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım. Çalışmamın veri toplama aşamasındaki yardımlarından dolayı Türkiye Kadın Futbol Kulüplerine teşekkürü borç bilirim.

Bu günlere gelmemde büyük pay sahibi olan, maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen güzel AİLEME, İzzetin DEMİR, Peşvar DEMİR'e, üniversitenin bana kazandırdığı en güzel insan, eğitimimin her anında bilgi ve birikimlerini benimle paylaşan, her zaman yanımda olan kıymetli abim Selçuk AKIN ve değerli AİLESİNE, beni yalnız bırakmayan arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
İÇİNDEKİLER	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TABLolar DİZİNİ	v
ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
1.GİRİŞ	1
1.1.Problem Cümlesi	2
1.2. Sınırlılıklar.....	2
1.3. Sayıtlar	2
1.4. Hipotezler	2
1.5. Araştırmanın Önemi	3
1.6 Araştırmanın Amacı	3
2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. Futbolun Tanımı	4
2.1.1. Futbolun Tarihi	5
2.1.2. Ülkemizde Futbolun Doğuşu	6
2.2. Zekâ	7
2.3. Duygusal Zekâ	13
2.4. Duygusal Zekâ Kavramının Tarihi Gelişimi ve Tanımı.....	14
2.5. Duygusal Zekânın Geliştirilmesi	15
2.6. Duygusal Zekâ Modelleri	15
2.6.1. Mayer ve Salovey'in Duygusal Zekâ Modeli.....	15
2.6.2. Bar-On'un Duygusal Zekâ Modeli	17
2.6.3. Robert K.Cooper ve Ayman Sawaf'ın Modeli	18
2.6.4. Goleman'ın Duygusal Zekâ Modeli	19
3. GEREÇ VE YÖNTEM	22

3.1. Araştırmanın Modeli	22
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme	22
3.3. Veri Toplama Araçları.....	22
4. BULGULAR.....	24
4.1. Verilerin Dağılımı.	24
4.2. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular.....	25
4.3. Duygusal Zekâ Envanteri Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular	26
4.4. Duygusal Zekâ Envanteri Ortalama Puanı İle Demografik Özelliklerin Karşılaştırılması.....	34
5. TARTIŞMA.....	37
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	40
KAYNAKLAR	42
ÖZGEÇMİŞ.....	47
EKLER.....	48-52

ÖZET

FARKLI LİGLERDEKİ KADIN FUTBOLCULARIN DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Bu araştırmanın amacı, farklı liglerdeki kadın futbolcuların duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini 2018-2019 sezonunda 1. Lig, 2. Lig ve 3. Lig de aktif olarak futbol oynayan 340 kadın futbolcu oluşturmaktadır.

Verilerin elde edilmesinde kişisel bilgi formunun yanı sıra Shutte ve arkadaşlarının (1998) geliştirdiği, Lane ve arkadaşlarının (2009) spora uyarladığı ve Adiloğulları ve Görgülünün (2015) Türkçe adaptasyonunu gerçekleştirdiği, 19 maddeden ve 5 alt boyuttan oluşan “Duygusal Zekâ Envanteri” kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen verileri çözümlmek için SPSS 25.0 “Statistical Package for the Social Sciences” programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini incelemek amacıyla Skewness-Kurtosis (çarpıklık-basıklık) ve Kolmogorov-Smirnov testleri uygulanmıştır. İkili gruplar için t testi, ikiden fazla gruplar için (Oneway) ANOVA testi yapılmıştır. Veri analizleri $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı kabul edilmiştir.

Farklı Liglerde oynayan kadın futbolcuların, kendi duygularını değerlendirme alt boyutu ile mücadele ettikleri lig kategorisi değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Duyguları düzenleme alt boyutu ile mücadele ettikleri lig kategorisi değişkeni arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Duyguların kullanımı alt boyutu ile mücadele ettikleri lig kategorisi değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunurken, duygusal zekâ envanteri puanı ortalamalarının kadın futbolcuların mücadele ettikleri lig kategorileri değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Sonuç olarak duygusal zekâ durumunun sporcuların mücadele ettikleri liglerle ilişkili olduğu, bulunulan bir üst ligin bir alt ligden farklı olarak duyguları değerlendirme, becerisini önemli ölçüde arttırdığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Zekâ, kadın futbolu, spor

ABSTRACT

EXAMINATION OF EMOTIONAL INTELLIGENCE LEVELS OF WOMEN FOOTBALL PLAYERS IN DIFFERENT LEAGUES IN TERMS OF SOME VARIABLES

The aim of this research is to examine the emotional intelligence levels of female footballers who struggle in different categories. A screening model was used in the study. 1 in the 2018-2019 season. Liga, 2. League and 3. The league also has 340 women football players who actively play football.

In obtaining the personal data information form, as well as Shutte and colleagues (1998) developed by Lane and colleagues (2009) and was an adaptation of adilogul and manners of Sport (2015) Turkish adaptation performs, 19 items and 5 dimensions of "emotional intelligence Inventory" was used. SPSS 25.0 "Statistical Package for the Social Sciences" program was used to analyze the data obtained in the study. Skewness-Kurtosis (skewness-kurtosis) and Kolmogorov-Smirnov tests were performed to examine whether the data showed normal distribution. T test for binary groups and ANOVA test for more than two groups (Oneway) were performed. Data analysis was considered significant at the level of $p < 0.05$.

A significant difference was found between the sub-size of female footballers who played in different leagues and the league category Variable in which they struggled. Significant differences were found between the sub-dimension of regulation of emotions and the category Variable of the league in which they struggled. A significant difference was found between the sub-dimension of emotion use and the variable of the league category in which they fought, while a significant difference was found in the average score of the emotional intelligence inventory compared to the variable of the league categories in which women football players struggled.

As a result, it was understood that the state of emotional intelligence was associated with the leagues in which athletes fought, and that a higher league significantly increased their ability to evaluate emotions, as opposed to a lower league.

Key Words: *Emotional Intelligence, women's soccer, sport*

TABLolar DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 2.1. Daniel Goleman'ın Duygusal Zekâ Boyutları ve Bunların Yapı Taşları	.20
Tablo 4.1. Verilerin Çarpıklık-Basıklık Değerleri ve Kolmogorov-Smirnov Testi Anlamlılık Düzeyi Sonuçları.....	24
Tablo 4.2. Demografik Özellikler	25
Tablo 4.3. Kadın Futbolcuların Başkalarının Duygularını Değerlendirme Düzeylerine Göre Lig Kategorilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	26
Tablo 4.4. Kadın Futbolcuların Kendi Duygularını Değerlendirme Düzeylerine Göre Lig Kategorilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	27
Tablo 4.5. Kadın Futbolcuların Duyguları Düzenleme Düzeylerine Göre Lig Kategorilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	27
Tablo 4.6. Kadın Futbolcuların Sosyal Becerilerine Göre Lig Kategorilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	28
Tablo 4.7. Kadın Futbolcuların Duyguların Kullanımına Göre Lig Kategorilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	28
Tablo 4.8. Kadın Futbolcuların Başkalarının Duygularını Değerlendirme Düzeylerine Göre Kaldıkları Yer Değişkenine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	29
Tablo 4.9. Kadın Futbolcuların Kendi Duygularını Değerlendirme Düzeylerine Göre Kaldıkları Yer Değişkenine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	29
Tablo 4.10. Kadın Futbolcuların Duyguları Düzenleme Düzeylerine Göre Kaldıkları Yer Değişkenine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	30

Tablo 4.11. Kadın Futbolcuların Sosyal Becerilerine Göre Kaldıkları Yer Değişkenine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları...	30
Tablo 4.12. Kadın Futbolcuların Duyguların Kullanımına Göre Kaldıkları Yer Değişkenine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları...	31
Tablo 4.13. Kadın Futbolcuların Spor Yapma Yılına Göre Başkalarının Duygularını Değerlendirmelerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	31
Tablo 4.14. Kadın Futbolcuların Spor Yapma Yılına Göre Kendi Duygularını Değerlendirmelerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	32
Tablo 4.15. Kadın Futbolcuların Spor Yapma Yılına Göre Duyguları Düzenlemelerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	32
Tablo 4.16. Kadın Futbolcuların Spor Yapma Yılına Göre Sosyal Becerilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	33
Tablo 4.17. Kadın Futbolcuların Spor Yapma Yılına Göre Duyguların Kullanımına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	33
Tablo 4.18. Duygusal Zekâ Puanı Ortalamalarının Kadın Futbolcuların Lig Kategorilerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonuçları	34
Tablo 4.19. Duygusal Zekâ Puanı Ortalamalarının Kadın Futbolcuların Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonuçları.....	35
Tablo 4.20. Duygusal Zekâ Puanı Ortalamalarının Kadın Futbolcuların Kaldıkları Yer Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonuçları	35
Tablo 4.21. Duygusal Zekâ Puanı Ortalamalarının Kadın Futbolcuların Spor Yapma Yılı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonuçları	36

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 2.1. Çoklu Zekâ Türleri 9

1.GİRİŞ

Duygusal zekâ bireyin yaşamı içerisinde yer edinebilmesi hususunda önemli rol oynadığı düşünülmektedir. İnsanların çevresi ile sosyalleşme, özgüven edinme ve meydana gelen duyguların bilincine varma yeteneği duygusal zekâ olarak adlandırılabilir. Özellikle aktif spor ile uğraşan bireylerde duyguların bilincine varılması ve kanalize edilmesi gereklidir (İşmen, 2001).

Duygusal zekâ ile birlikte bireyin sosyal olarak gelişimi de söz konusu olmaktadır ki bu gelişim, duygusal zekânın bireye iletişim kurma konusunda neler yapması gerektiğini tam olarak ifade etmesi ve onu yönlendirmesi ile alakalıdır. Karşısındaki bireylerin duygularını anlamak ve anlamlandırmak açısından duygusal zekâ etkin bir iletişim aracıdır. Fiziksel ve net olarak bir iletişim gerçekleştirilmesi konusunda etkin olmasa da ruhsal anlamda, empati yolu bireylerin birbirleri iletişimlerinde duygusal zekâ görünmeyen bir el gibi hareket etmektedir. Sözlü ve fiziksel olmaktan çıkarıldığında da insanlar arasındaki iletişimin en önemli faktörü mental olarak gerçekleştirilenidir. Duygusal zekâ bu mental iletişim aşamasında etkin rol almaktadır (Doğan ve Şahin, 2007).

Uzun süreli ve yoğun tempoda elde edilen yüksek performans düzeyi müsabaka öncesi, sırası ve sonrasında oluşan duygu yoğunluğunun performansın düşmesine veya artmasına sebep olabilmektedir. Duygusal zekâ seviyesi yüksek olan sporcular bu durumu kendi lehlerine kullanabilmektedirler. Duygusal zekâ yapıları, antrenörlere ve sporculara takımın içerisinde oluşan duygusal ortamı tanımak konusunda yardımcı olabilmektedir. Duygusal zekâ profilleri, grup dinamiği ve uyumu daha da arttırarak takım performansına ve memnuniyete etki edebilmektedir (Carron ve Hausenblas, 1998; Carron ve ark., 1997). Bu sebeple, spor alanında duygusal zekânın etkisinin araştırılması önem arz etmektedir.

1.1.Problem Cümlesi

Bu çalışmada 2018–2019 futbol sezonunda Türkiye Kadınlar 1.lig, 2.Lig ve 3.Lig’lerindeki futbolcuların duygusal zekâ düzeylerinin ne durumda olduğunu ortaya koymak ve yaş, lig durumu, eğitim durumu, kaldığı yer ve kaç yıldır aktif spor yaptığı değişkenleri bakımından anlamlı bir fark var mıdır? Sorusunun araştırılmasını kapsamaktadır.

1.2. Sınırlılıklar

Araştırma 2018-2019 sezonları ve müsabaka dönemleri ile sınırlıdır,
Araştırma Kadınlar 1.Lig, 2. Lig ve 3. Lig oyuncularını ile sınırlıdır,
Araştırma veri toplama aracı ile sınırlıdır,
Araştırma evreni temsil eden örneklem ile sınırlıdır,

1.3. Sayıtlar

Araştırmaya katılan elit sporcular ölçeklere samimi ve içten yanıtlar vermişlerdir.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin sporcuların sporda duygusal zekâ, düzeylerinin ölçmede yeterli olduğu varsayılmıştır.

Araştırmada ulaşılan örneklem sayısının evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

1.4. Hipotezler

Araştırma hipotezleri araştırma amacı ve ölçme aracına göre belirlenmiştir. Hipotezler aşağıda verilmiştir.

H1: Farklı liglerde mücadele eden kadın futbolcuların duygusal zekâ düzeyleri arasında fark vardır.

H2: Kadın futbolcuların duygusal zekâ düzeylerinin spor yapma yıllarına göre farklılık göstermektedir.

H3: Kadın futbolcuların eğitim durumlarına göre duygusal zekâ düzeyleri arasındaki fark anlamlılık göstermektedir.

1.5. Araştırmanın Önemi

İnsanların yaşamını doğrudan etkileyen duygusal zekâ olgusu, sporun unsurları olan sporcu, yönetici ve taraftarların ilişkilerinin yönlendirilmesi, taraftarların birleştirilmesi açısından da önemli bir yere sahiptir. Bu yönlendirmede özellikle sporcular için kendilerini tanımak ile başkalarının fikirlerini, hislerini ve beklentilerini anlamak, başarı, ödül, kutlama ve bunların tam zıttı kavramların odakta olduğu spor dünyasının içerisinde anahtar bir rol üstlenmektedir. Sporcunun kendisi ile iletişim kurması ve bu iletişimi bir eyleme dönüştürmesi açısından duygusal zekâ tetikleyici etki yaratırken, aynı zamanda farklı duyguların da ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

Araştırmanın sonuçlarının Türkiye'deki kadın futbolcuların duygusal zekâ düzeyleri ve demografik değişkenler ile ilişkisinin ortaya konulması açısından önemlidir. Bu çalışmanın sonuçlarının, başta Türkiye Futbol Federasyonu olmak üzere kadın futbol takımlarını yöneten teknik ve idari ekiplerin, futbolcularının duygusal zekâ düzeylerini artırıcı çalışmalar yapmasında rehber olması beklenmektedir. Öte yandan kadın futbolunda duygusal zekâ yapılan alan yazın incelenmesinden hareketle çok fazla incelenmediği, kadın futbolunu inceleyen çalışmaların azınlıkta olması nedeniyle (Rutkowska ve Bergier, 2015) bu araştırmanın alan yazına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.6. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı 2018–2019 futbol sezonunda Türkiye Kadınlar 1.lig, 2.Lig ve 3.Lig'lerinde mücadele eden futbolcuların duygusal zekâ düzeylerini tespit etmek ve yaş, lig durumu, eğitim durumu, kaldığı yer ve kaç yıldır aktif spor yaptığı gibi değişkenlere göre istatistiksel bir farklılığın olup olmadığı ortaya koymak ve duygusal zekâ alt boyutları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Futbolun Tanımı

Kendine özgü kuralları bulunan aynı zamanda kendine özgü top ile 11 kişiden oluşan 2 takım arasında oynanan bir takım sporuna futbol adı verilmektedir (Aracı, 2005).

Karabük (1994)'e göre futbol; fiziksel açıdan mücadelenin yüksek olduğu bu nedenle kondisyon seviyesinin yukarıda olması gereken takım stratejisini yansıtmaya adına disiplin ve dikkat dolayısıyla konsantrasyonun etkili iletişim ve işbirliğinin ortaya konduğu takım oyunudur. Futbol oyununun yapısına bakıldığında diğer top ile oynanan oyunlardan farklı olarak içeriği kolay her yerde kolayca oynanabilen elleri kullanmadan ayak ile belirlenmiş alan içerisinde sadece kaleci el ile dokunabilir. Oyunun amacı karşı kaleye gol atmaktır (Polat, 2013).

Futbol oyunu hedefi gereği topu rakip takımın kalesine gol atmak ve rakibin senin kalene gol atmasını engellemek için savunmaktır. Bu durum oyun süresi boyunca devam eder (Türkiye Futbol Federasyonu, 1991).

Futbol dünyada en fazla oynanan spor oyunudur. Futbol oyunun doğasında kısa koşular, ani hızlanmalar ve yavaşlamalar, dönüşler, sıçramalar, şut ve top kapma bulunmaktadır. Yapılan çalışmalarda modern futbolun gereksinimleri içinde teknik becerilerin, taktik ve fiziksel kapasitenin gün geçtikçe daha fazla önem kazandığı belirtilmektedir (Anderson ve ark., 2008, Carling ve ark., 2008). Futbolda bu hareketlerin sergilenmesi fiziksel kapasite, fizyolojik kapasite, teknik ve taktik gibi birçok faktöre dayanmaktadır (Rosch ve ark., 2000). Bu faktörler içinde teknik beceriler futbolda skora yönelik pas, şut ve sop sürme gibi toplu hareketlerin sergilenmesinde önemli bir yer tutmaktadır (Reilly ve Holmes 1983; Reilly ve ark., 2000).

2.1.1. Futbolun Tarihi

İnsanların sevgiyle bağlandığı futbolun başlangıcına dair aydınlatıcı somut bilgiler yeterli düzeyde değildir bu sebeple yakın geçmişe ait bile yeteri kadar video, fotoğraf, ya da kitap bulunduğu söylenemez (Yıldırım, 2019). İlk Çağ döneminde oynandığını gösteren mağara resimlerine ulaşılmıştır (Barth ve Zempel, 2009).

Türklerin Orta Asya'da top oyunları oynadığı Kaşgarlı Mahmud'un eseri Divan-ı lügatü't Türk eserinin ilk cildinde futbol oyununa benzeyen oynanan oyunun adı "Tepük" olarak geçmektedir (Yıldırım, 2019). Timur tarihi kitabında Türklerin Tepük oyununu Tümürlenk döneminde de oynadığı yazılmıştır (Urartu, 1984). Ayasofya Müzesinin 3029 numaralı kayıtlı kaynaklarda Türklerin kuralları ile futbol oyununa benzeyen Tepük oyununu oynadıkları yazmaktadır (Morpa, 2005). Futbolun ortaya çıkış ilk başlangıcının kabul gördüğü bir başka uzlaşma da oyunun Çin de görüldüğü dönemlerde Mısırda da görüldüğüdür (Erdoğan, 2008). Futbol oyununa benzetilen top oyunlarının Mısır Uygarlığında oynandığını gösteren, Mısırda bulunan duvar kabartmalarında top oynayan insan figürlerine rastlanmıştır (Morpa, 2005). Yunanlıların "Odisea" adlı eserinde ünlü şair Homerus futbol oyununu çağrıştıran top oyunundan bahsetmektedir (Urartu, 1984).

Ortaçağda ise Romalı askerler ve Fransızlar tarafından oynanan "La Soule" oyunu, futbola oyununa daha yakın bir oyundur. "La Soule", Roma orduları sayesinde Galya'ya götürülmüş ve hızla yayılmıştır (Morpa, 2005). Kasaba ve köyler arasında da oynanan oyun ilgi ve büyük mücadelelere sahne olmuştur. Oyuncu sayısı sınırsızdır (Urartu, 1984). Futbol oyununa yakınlıklarıyla Romalı askerlerin oynadığı Harpatsum ile Fransızların oynadığı "Le Soule"nin futbolun başlangıcı olduğu iddia edilir (Türkiye Futbol Federasyonu, 1992). İngiltere'de futbolun 12. yy'dan beri oynanıyor oluşunun kaynaklarda geçmesi modern futbolun doğuşu aşamasında İngiltere'yi ön plana çıkarmaktadır (Türkiye Futbol Federasyonu, 1992). Günümüz futboluna yakın İtalya'da oynanan sözcük anlamı ekmek tekmelek olan "calcio" oyununun futbola katkı sağladığı bir gerçektir (Erdoğan, 2008).

26 Ekim 1863'te günümüz modern futbolun doğumunu müjdeleyen yine futbol tarihi adına bir ilk olan İngiltere Futbol Federasyonu "Football Association"un kurulmuştur (Türkiye Futbol Federasyonu, 1992) İngiltere Futbol Federasyonu futbol

oyununda ilk milli Federasyon oluşumudur ve zaman içerisinde 15 kulübün katılımıyla İngiltere Futbol Federasyonu kupası müsabakaları ve profesyonelleşme çalışmaları sonucunda İngiltere’de 1888’de profesyonel futbol ligi kurulmuştur (Yıldırım, 2019). Futbol İngiltere’den önce Avrupa’ya ve tüm dünyaya hızla yayılmaya başlamıştır (Morpa, 2005).

2.1.2. Ülkemizde Futbolun Doğuşu

Modern futbolun izleri Osmanlı Devleti döneminde görülmektedir. Futbol İstanbul’da Rum ve İngiliz topluluklarının oynaması ile başlamıştır (Yüce, 2014). Tanzimat döneminde Beden Eğitimi dersleri müfredata alınmasıyla Mekteb-i Sultani bünyesinde futbol eğitim hayatına girmiştir (Fişek, 1985). Türk gençleri futbola toplumun olumsuz bakması, dini ve idari nedenlerle serbestçe oynamaları mümkün değildi (Atabeyoğlu, 2002). Türk futbol tarihinde yabancı ve gayrimüslim vatandaşlar ilk oynayan ve kulüp kuranlar olmuş ve Osmanlı devletinde futbol müsabakaları ilk olarak İzmir’de oynanmıştır (Yıldırım, 2019). Daha sonra futbol heyecanı İstanbul’a sıçrayarak İstanbul’da da Futbol Ligi oluşturuldu (Morpa, 2005). Galatasaray takımı İstanbul ligine katılan ilk Türk takımıdır (Yüce, 2014). Galatasaray’ın ardından 1907 yılında Fenerbahçe takımı kurulmuştur (Türkiye Futbol Federasyonu, 1992). Fenerbahçe’nin kuruluşundan bir yıl sonra Vefa ve Beykoz takımları kuruldu. 1903 yılında kurulan Beşiktaş Jimnastik kulübü 1910 yılında futbol şubesini açarak yeni bir takımın oluşması sağladılar (Morpa, 2005). İstanbul Futbol Ligi’ne katılım sağlayan Türk takımları Türk futbolcularının ülkemiz futbolundaki varlığını göstermesini sağlayarak yeni bir dönem başlamıştır (Akşar ve Merih, 2006). Türk Futbolunda başlayan profesyonelleşme çabaları 1951 yılında yürürlüğe giren yönetmelikle profesyonel takım ve futbolcu sözleşmesi resmileşti. 1959 yılında Milli Lig Türkiye Profesyonel Ligi oluşturulmuştur (Morpa, 2005). 1959’da milli ligin kurulmasıyla futbol, sadece İstanbul ve büyük şehirler ile sınırlı kalmamış zamanla Türkiye’deki büyük şehirlerdeki şampiyonaların tekelden çıkmıştır (Bora ve Erdoğan, 2009).

2.2. Zekâ

Zekâ kavramı yüzyıllardır üzerinde çalışılmış ve üzerine birçok kez tanım yapılmıştır (Varol, 2020). Arap dilinden dilimize gelmiş ve zihin parıltısı, parıltılı gibi anlamlara gelen zekâ Türk Dil Kurumuna göre olayları ayrı ayrı ele alarak birbirine karıştırmadan, yeni gelişen durumlara uyum sağlama, tutum ve davranışları amaç doğrultusunda toplama gibi işlevlerin tamamına verilen ad olarak tanımlamıştır (Türk Dil Kurumu, 2018).

Stenberg zekâyı; hedeflenen amaçlara ulaşabilmek için, analitik, yaratıcı ve pratik yetenekler vasıtasıyla çevresel unsurları seçmek, biçimlendirmek ve bu unsurlara uyum sağlamak üzerine gerekli olan zihinsel yetenekler olarak tanımlamıştır (Stenberg, 2005). Piaget, Galton gibi araştırmacılara göre tek boyuttan oluşan bilişsel bir yetenek olduğu ileri sürülmüştür (Varol, 2020). Spearman, Gardner, Cattell gibi kuramcılar ise bireysel farklılıkları göz ardı etmeden çok boyutlu bir kavram olduğunu belirtmişlerdir (Özdemir, 2015).

Zekâ nasıl tanımlanırsa tanımlansın, tüm çaba, bireyin maruz kaldığı durumlara karşı nasıl tepki verdiği, yeterliliğinin ne olduğu ve hangi konuda ne kadar başarılı olacağı gibi konularda merakı gidermek ve bunun akabinde de bireyi daha iyi tanıyarak bireyin ihtiyaçlarını önceden tespit edip bu ihtiyaçlara karşılık vermeye çalışmaktır. Bu açıdan, kişiler hakkında alınacak kararın doğruluğu, büyük önem arz etmektedir. Bu ise, zekâ ile birlikte kişiye ait birçok özelliğe ilişkin güvenilir bilgi toplanmasına bağlıdır. Bu özelliklerin ne kadarı bir arada ölçülebilirse; kişi hakkında verilecek kararların doğruluğu da o ölçüde artacaktır. Çünkü bireyin saptamaya çalıştığımız davranışını, tüm bu özellikler tek tek veya birbirleriyle etkileşerek etkilemektedirler (Erkuş, 1998).

Zekâ Modelleri

Zekâ katsayısı (IQ) 20. yüz yılın ilk zamanlarında zekânın ölçülmesiyle bulunmuş ve kullanılmıştır. Eski tip düşünceleri taşıyan bu anlayış ilk kez Alfred Binet tarafından geliştirilen bir zekâ testi ile doğmuştur. Bu testler ilerleyen yıllarda geliştirilerek birçok ülkede yaygın olarak kullanılmaya başlandı. Bunun sonucu

olarak insanın zekâsının ölçülebileceği ve IQ puanı olarak bilinen görüş ortaya çıktı (Saban, 2005).

a) Sosyal Zekâ Modeli

Moss ve Hunt (1927), sosyal zekâyı diğerleriyle iyi geçinebilme kabiliyeti olarak tanımlamışlardır. Vernon (1933) sosyal zekânın kapsamını biraz daha genişleterek sosyal zekâyı bireyin diğerleriyle iyi geçinebilme yeteneği ve diğerlerinin ruh hallerini anlayabilme yeteneği olarak tanımlamıştır ve kişinin diğer kişilere karşı duyarlılığını, kişinin sosyal ortamdaki rahatlık seviyesini ve kişinin sosyal konular hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğunu kapsadığını ifade etmiştir. Walker ve Foley (1973) ise sosyal zekâyı bireyin diğer kişiler ile ilgilenmesi bunun yanı sıra diğerlerinin niyetlerini doğru bir şekilde anlayabilmesi ve bireylerin duygu, mizaç ve motivasyonlarıyla ilgili doğru çıkarımlarının olması yeteneği olarak tanımlamıştır. Marlowe 1986'da sosyal zekâyı sosyal yeterlilik olarak da nitelendirip, kişinin sosyal ortamda kendisinin ve başkalarının duygu, düşünce ve davranışlarını anlama kapasitesi ve o anlayışa uygun şekilde davranabilme yeteneği olarak tanımlamıştır (Doğan ve Çetin, 2009). Son zamanlarda sosyal zekâ kavramı ile ilgili en gözde yaklaşım Golemanın 1999'da ortaya koyduğu yaklaşımdır. Bu yaklaşımın çıkış kaynağı ise Hatch ve Gardner' in kişilerarası zekânın parçaları olarak nitelendirdiği dört beceridir. Bunlardan ilki sosyal analizdir. Sosyal analizden kasıt ise kişinin problemlerinin farkında olması kendi hislerini bilmesi ve içgörü sahibi olmasıdır. Buna ek olarak da kişinin diğer insanların ne hissettiklerini anlayabilmesi, diğer kişilerle uyumlu davranışlarda bulunması da sosyal zekânın işlevselliği bakımından önemli rol oynamaktadır (Kurultay, 2018).

b) Çoklu Zekâ Modeli

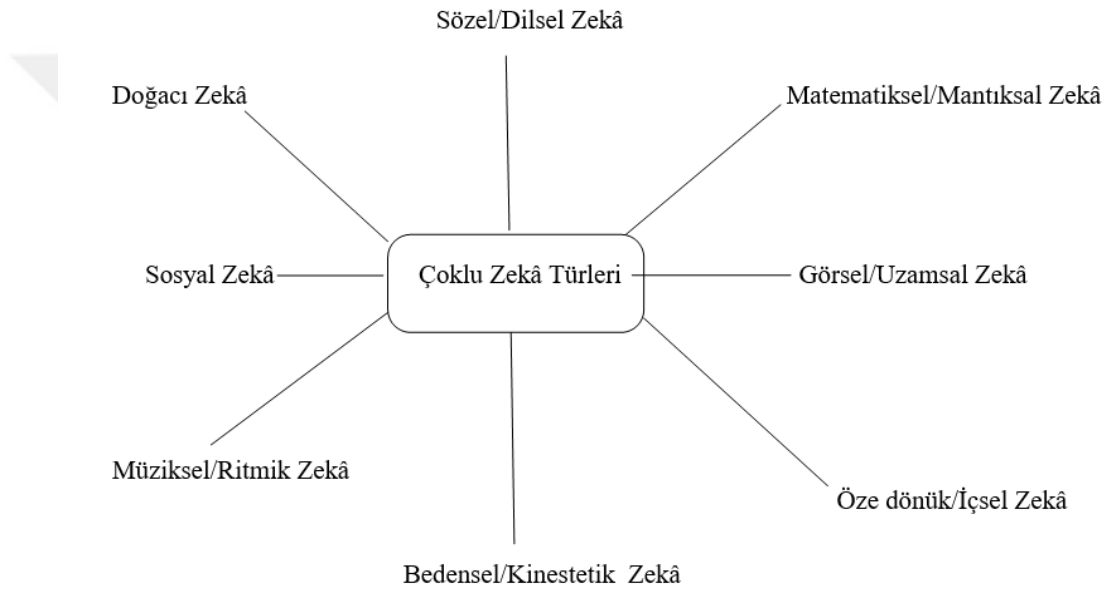
Amerikalı bir psikolog Howard Gardner 1983 yılında zekâ ile ilgili çalışmaları yeniden inceleyerek, çoklu zekâ kuramını ortaya çıkartmıştır (Cumming, 2005).

Gardner'e göre insan zekâsı 8 alt kategoriye ayrılmaktadır. Gardner tarafından gruplara ayrılan zekâ türleri insanlar tarafından hangi zekâ türünün etkili

bir biçimde kullanıldığını göstermektedir. Ayrıca Howard Gardner zekânın tek olduğunu ancak kendi içerisinde çeşitlerinin olduğunu ifade etmektedir.

Saban (2005)'e göre çoklu zekâ teorisi, bir insanın zekâsının sadece sözel ve sayısal becerilerin çok daha ötesinde olduğunu savunmaktadır.

Gardner'ın savunucusu olduğu çoklu zekâ kuramına göre insan beyni sekiz farklı zekâ türüne sahiptir. Bu zekâ türleri Şekil 2.1.'de gösterilmektedir.

Şekil 2.1. Çoklu zekâ türleri

Çoklu zekâ kuramına göre her insanın belli bir zekâ alanı, diğer zekâ alanlarına göre daha baskındır. Mesela futbolcu olan bir insanın bedensel-kinestetik zekâsı diğer zekâ alanlarına göre daha gelişmiştir. Aynı şekilde şarkıcı olan birisi de müziksel zekâsı diğer alanlarına göre daha baskındır.

c) Sözel-Dilbilimsel Zekâ

Sözcüklerle muhakeme edebilme ve anlatabilme, sözcüklerin anlamlarını ve sistemi kavrayabilme yeteneği sözel zekâ olarak tanımlanabilir. Bununla birlikte dil

bilgisi, masal anlatma, şiir okuma, sözcüklere yeni anlamlar yükleme, sembolik düşünme, anlam yükleme ve dili tesirli kullanma becerisidir (Vural, 2005).

Bu zekâ türü, bireyin öz dilini, dil bilgisi ve dil bilgisi kurallarına uygun olarak büyük bir beceri ile kullanmasını gerektirir. Ayrıca sözel-dilbilimsel zekâ türünde bireyler tarafından vurgulanan cümleler ve kavramlar kastedilmiş olduğu anlamlara uygun bir biçimde kullanılmasını içermektedir. Böylelikle söze dilbilimsel zekâ başka bireyleri bir iş yapmak için, yapılacak olan o işin nasıl yapılması gerektiğinin açıklandığı dil ile ilgili olan bütün etkinlikleri kendi yapısı içerisinde bulundurmaktadır (Vural, 2005).

Köksal (2006)'a göre kişilerin düşüncelerini söyleme, dil içerisinde kullanılan anlamları belirleme ve sözcük düzenini kavrayabilme gibi karmaşık olayların dilin etkin bir biçimde kullanılabilme becerisidir.

ç) Mantıksal–Matematiksel Zekâ

Sayısal-mantıksal zekâyı diğer zekâlardan üstün tutmaktan ziyade o zekâlardan biri olarak ele almak daha akla yatkındır. Ancak tüm zekâ alanlarının özünde belli bir mantığın olması, bu zekâların sayısal-mantıksal zekâ ile yakın ilişki içerisinde olduğunun bir göstergesi niteliğindedir (Gardner, 2010).

Daha geniş bir ifade ile “sayılarla düşünme, hesaplama, sonuç çıkarma, mantıksal ilişkiler kurma, hipotezler üretme, problem çözme, eleştirel düşünme, sayılar ve geometrik şekiller gibi soyut sembollerle tanışma, bilginin parçaları arasında ilişkiler kurma becerisi” olarak ifade edilebilmektedir (Vural, 2005).

Mantıksal-matematiksel zekâ alanı gelişmiş olan bireylerin özelliklerinden bazıları şu şekilde sıralanabilir;

- Bilimsel ve soyut düşünür.
- Tümevarım ve tümdengelim düşünme yöntemlerini kullanır.
- Kategorize etme ve sınıflandırma yapma yetenekleri gelişmiştir.
- Muhakeme yeteneği gelişmiştir.
- Gruplayarak, soyutlayarak ve sıralayarak öğrenir.
- Karışık hesap işlerinde yeteneklidir.

- Deney yapma, test etme, merak etme ve bu merakını giderici çalışmalar yapmaktan zevk alır.

d) Görsel–Uzamsal Zekâ

Bu zekâyâ sahip insanlar yazmak yerine çizmek, söylemek yerine resmetmek isterler. Renk, çizgi, şekil, biçim ve desene çok önem verirler. Dersleri daha çok görselleştirerek veya resmederek daha iyi anlarlar. Zihinlerinde dış dünyayı kendi hayal gücüyle yeniden çizer ve resmederler. Mimar, ressam, tasarımcı, resim öğretmeni, fotoğrafçı örnek olarak verilebilir.

Görsel-uzamsal zekâ, resim ya da fotoğraf zekâ olarak da adlandırılabilir. Dünyayı yeniden kendi açısına göre yaratma becerisidir (Yenilmez ve Bozkurt, 2006).

Bu zekâyâ sahip insanların belirgin özellikleri şunlardır:

- Renklere karşı çok duyarlıdır.
- Haritaları, grafikleri ve tabloları düz metinlere kıyasla çok daha iyi anlarlar.
- Çok iyi hayal güçlerini kullanırlar.
- Filmleri, slaytları ve görsel sunuları izlemeyi severler.
- Okuma kitaplarına karalama yaparlar.
- Ayrıntıları incelerler ve tasarım yaparlar.
- Yön tasvirleri oldukça kuvvetlidir.
- Bir şeye bakarken kelimelerden çok görsel şeylere daha çok odaklanırlar (Saban, 2005).

e) Müziksel–Ritmik Zekâ

Köksal (2006)'a göre; bireyler tarafından farklı seslerin tanınması, yeni ritimler üretilmesi, gibi becerileri müziksel-ritmik zekâ içerisinde bulunan becerileri içermektedir (Köksal, 2006).

Müziksel- ritmik zekâ türüne sahip olan bireyler; ses, tempo, ritim gibi müziğin içerisinde bulunan unsurları kolaylıklar ayırt edebilmektedir. Çeşitli olayların oluşumu ve işleyişini müziksel açıdan düşünülmesi, yorumlanması ve ifade edilmesi bireyin müziksel zekâ çeşidini belirlemeye olanak sağlayan unsurlardan birisidir (Bayzan, 2009).

f) Bedensel Zekâ

Bu zekâ alanı, vücudun değişik şekillerde, kendini anlatabilmenin yanı sıra istenilen bir şeyi gerçekleştirmek amacıyla özenle kullanılabilmesi özellikleriyle ön plana çıkmaktadır.

Bedensel-kinestetik zekâsı yüksek düzeyde olan kişiler, vücudunu ustaca kullanır. Ayrıca bu kişiler bedeninin farkında olup, rol yapma, drama gibi becerilerde yeteneklidirler. Bedensel-kinestetik zekâsı yüksek olan kişilerin zihni ve bedeni arasında güçlü bir bağ bulunmaktadır (Bümen, 2004).

g) Sosyal Zekâ-Kişilerarası Zekâ

Sosyal zekâ ya da kişiler zekâ olarak bilinen bu zekâ türünde bireyler, farklı kültür ve yaşam tarzlarına meraklılardır. Ayrıca bu kişiler erken yaşta toplumsal içerikli konular ile ilgilenebilirler, sosyal çevresine karşı ilgili, ikna becerileri yüksek ve doğal olarak lider rolünü üstlenmektedirler (Vural, 2005).

h) Kişisel-Öze Dönük Zekâ

Kişisel-öze dönük zekâ türünde bireyin kendi iç yaşantısı önemli bir unsurdur. Bu zekâ türü yüksek olan bireyler, duyu yapılarının ve düşüncelerinin farkında olup, bu düşünce ve duyguları etkili bir biçimde uygulamaya koymaktadırlar. Yalnız kalma, bağımsız olma gibi özellikler kişisel-öze dönük zekâ türüne sahip olan kişilerde baskın olarak kendisini göstermektedir (Çakır, 2009).

Farklı toplumlarda diğerk zekâ alanları birbirleriyle karşılaştırılabilirken, içsel zekâ alanının farklı formlarının olmasından dolayı kendi içerisinde bile farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle diğerk zekâ alanlarına göre karşılaştırılmaya daha az imkân sağlar ve toplumdan topluma da değışiklik gösterir (Gardner, 2010).

1) Doğacı–Varoluşçu Zekâ

Doğacı-varoluşçu zekâ Howard Gardner tarafından açıklanan son zekâ türüdür. Bu zekâ türü doğal çevrenin bireyler tarafından anlanmasını ve tanımlanmasını içermektedir. Doğacı zekâ türünde bireyin çevresinde bulunan hayvan ya da bitkilerin birey tarafından fark edilmesini, bitki ve hayvanların alt türlerini sınıflandırma prensiplerini ortaya koyabildiklerinde doğacı-varoluşçu zekâ türü kendisini göstermektedir. Çocukların çeşitli çiçek ve hayvanları ayırt edebilmeleri, giysi çizimlerini ortak bir grup içerisinde sınıflandırma yapabilmeleri bu zekâ türünün gelişmiş düzeyde olduğunun göstergesidir. Doğacı-varoluşçu zekâ türünde kişiler hem doğal hem de yapay çevreyi tanımaktadır.

Şahinkaya (2006)'a göre doğacı-varoluşçu zekâ türü yüksek olan kişiler izci, dağıcı, zoolog gibi meslekleri tercih eden bireyleri içermektedir.

2.3. Duygusal Zekâ

1900'lü yılların başlarında psikoloji alanındaki gelişmeler ile paralel olarak, insanların duygusal tepkiler ve davranışları araştırma konusu olmuş ve bu dönem de aklın duygulara nazaran daha üstün olduğu düşünölmüştür (Varol, 2020). 1900'lü yılların ortalarına gelindiğinde ise insanlar artık rahat bir biçimde duygularını ifade edebilme özgürlüğü ile hareket edebilmiştir (Ulaş ve Arbak, 2004). Duygusal zekâ, insanlık tarihi kadar eski olup üzerine sürekli düşünölmüş olmasına rağmen kavramsal olarak kullanan ilk araştırmalar Mayer ve Salovey tarafından yapılmış ve bu araştırmalarda duygusal zekâyı “insanların kendisinin ve etrafındakilerin his, duygu ve düşüncelerini gözlemleyebilme, birbirinden ayırt edebilme ve kendi ve etrafındakilerin düşünce ve davranışlarını yönlendirebilmek amacı ile eski bilgilerini

kullanma yeteneğini barındıran zekânın alt kümesi” olarak tanımlamışlardır (Salovey ve Mayer, 1990). Duygusal zekâyı genel olarak açıklayacak olursak; daha mutlu bir hayat sürebilmek amacı ile gerekli olan yetenekler ile insanların kendi gücü sayesinde daha verimli bir hayat yaşaması, kaliteli ilişkiler kurabilme, kendi duygularını yönetme ve motive edebilmek gibi duygusal kalitenin bir bütünüdür (Akkan, 2010).

Goleman (2007) duygusal zekâyı “kişinin faaliyette bulunabilmesi, olumsuz durumlar ile karşı karşıya gelse bile mücadele etme, iç güdülerini yönetebilerek doyumunu geciktirme, psikolojisini düzene sokma, sorunların fikirlerini önlememesine, başkaları ile empati kurarak gerçekleştirilmesi” olarak tanımlanmaktadır. Gardner (1995) bilişsel zekâ ve duygusal zekâyı kıyaslayarak yapmış olduğu çalışma da duygusal zekânın daha önemli olduğunu ileri sürmüştür.

2.4. Duygusal Zekâ Kavramının Tarihi Gelişimi ve Tanımı

Duygusal zekâ kavramının doğuşu Thorndike (1920)’e kadar uzanmaktadır. Thorndike sosyal zekâyı; “sosyal zekâ kadınları, erkekleri ve çocukları anlayıp yönetme kabiliyeti olup, insan ilişkilerinde akıllıca davranmaktır” şeklinde ifade etmiştir (Günaydın, 2017). Duyguların, insanların başarıları üzerindeki etkisi yok sayılıyordu (Kurultay, 2018). Daha sonraları duygusal zekâ ile ilgili yapılan araştırmalar bu düşüncenin yanlış olduğunu kanıtladı (Maboçoğlu, 2006). Başarının sadece sayısal ve sözel yeteneklerle sınırlı olmadığını bunların yanı sıra duygular ile alakalı bir zekâ şeklinin de başarıda büyük rol oynadığı saptandı (Cote ve Miners, 2006). Yapılan bir diğer araştırmada ise, insan zekâsının gerçek ölçüsünün bilişsel zekâ yani IQ olmasına rağmen, hayat başarılarını belirleyen zekâ türünün duygusal zekâ olduğu ortaya çıkarılmıştır (Yeniçeri ve ark., 2015).

Bar-On uzun yıllar süren araştırması sonucunda duygusal zekâyı ölçmeye yarayan testi geliştirerek duygusal zekâ kavramını şu şekilde açıklamıştır; “bireyin kendisini ve diğerlerini anlamasını, kişiler ile ilişki kurmasını sağlayarak o çevreyle baş edebilmesini sağlayan yeteneklerden oluşan çevresel uyum gücünü artırarak başarıyı yakalar” (Çakar ve Arbak, 2004; Stein ve Book, 2003). 1998 yılında Goleman “İş Başında Duygusal Zekâ” isimli kitabını yayınlamıştır. Bu kitapta ise

duygusal zekâ kavramını “kendimizin ve diğerlerinin hislerini tanımlayabilme, motive olabilme, içimizdeki ve ilişkilerimizdeki duyguları iyi bir biçimde yönetme yetisi” olarak tanımlamıştır (Goleman, 2007). Duygusal bilgilerin kullanılmasında ise kişinin bilgiyi çevreye uyumlu hale getirmesi ve uygulamaya koymaya yönelik yeteneği de önemli rol oynar (Deshmukh ve ark., 2017).

2.5. Duygusal Zekânın Geliştirilmesi

Bilişsel zekâdan farklı olarak duygusal zekâ; duygu, istek ve güdülerin temsil ettiği insan deneyimlerinin büyük bir bölümünü kapsamakta ve bilişsel zekânın tamamlayıcısı niteliğindedir (Baltaş, 2006). Duygusal zekânın ilk etkileri özellikle insan kaynakları alanında görülmüş, işe alımdan performans yönetimi ve değerlendirmesine, kariyer yönetimine kadar birçok uygulamada önemli faktörlerden biri haline gelmiştir (Alver, 2003). Duyguların tanınması, yönetilebilmesi özellikle yöneticiler için aranan bir özellik olmaktadır. Goleman’ın (2001) ifade ettiği üzere bilişsel zekâ yaşamın getirebileceği değişiklikler ya da imkânlara hazırlıklı olmayı sağlayamamaktadır.

2.6. Duygusal Zekâ Modelleri

Bu bölümde duygusal zekâyı açıklayan modellere yer verilmiştir.

1. Yetenek Model
2. Özellik Modeli
3. Karma Model

2.6.1. Mayer ve Salovey’in Duygusal Zekâ Modeli

Modelde zekâ tanımı duyguları doğru bir biçimde ifade edebilme, kavrama ve değerlendirme yeteneği, duygu ve düşünceleri bir bütün içinde kavrayabilme, bunlar ile birlikte mantık çerçevesi içerisinde çıkarımlar yapma ve kendisi ve diğer insanların duyguları üzerinde etkili olabilme yeteneği olarak tanımlanmıştır (Mayer ve ark., 1997). Modelin temelinde kişinin hem kendi duyguları hem de

etrafındakilerin duygularında oluşan değişiklikleri fark edebilip, kişinin eylem ve fikirlerinde yol gösterici olma becerisi olarak duygusal zekâyı açıklamaya çalışmıştır (Varol, 2020). Bu model aşağıda sıralandığı gibi dört boyuttan oluşmaktadır. Varol (2020)'e göre bu boyutların açıklamaları şu şekildedir;

Duyguyu Algılamak: Duygusal zekânın temelinde duyguları anlayabilme bulunmaktadır. Duyguyu algılama karşısında ki kişinin hem fiziksel hem psikolojik durumunu analiz edebilme ile neden sonuç ilişkisi ve duygular arasındaki ilişkiyi kurabilmek olarak açıklanmaktadır. Mayer ve ark. (1997)'e göre, duygusal algı, modelin en düşük seviyesidir (Doğan ve Şahin, 2007).

- Kendi duygularını doğru şekilde anlayıp bunları başkalarına ifade etme yeteneğidir.
- Başkalarının duygularını doğru şekilde anlayıp bunları diğerlerine ifade etme yeteneğidir.
- Duyguları, tam olarak ifade edebilme yeteneğidir.
- Duygusal farklılıkları anlayabilme, ayırt edebilme yeteneğidir

Duyguyu Düşüncede Kaynaştırmak: Duygulara açık olabilme ve ayırım yapabilme becerisidir. Olumsuz duyguları minimum seviyeye indirebilmek ve olumlu duyguların daha baskın olmasını sağlayabilmektir.

Duyguyu Anlamak: Kişinin hem kendi hem başkalarının duygularını anlayabilmesi, değerlendirebilmesi ve ifade edebilme yetisidir.

- Karşılıklı iletişimde duygularının içeriğini anlayabilmek ve içerdığı bilgiyi anlamlandırma yeteneğidir.
- Karmaşık ve yoğun olan duyguları anlamlandırma yeteneğidir.
- Duygular arasındaki iletişimi algılayabilme yeteneğidir

Duyguyu Yönetmek: Duygu durumunu düzenleyip yönetilebilmesidir (Mayer ve ark., 2000).

- Kişiyi iyi hissettiren ya da kötü hissettiren her türlü duyguya açık olma yeteneğidir.
- Pozitif duyguları arttırıp negatif duyguları azaltarak kendinin ve başkalarının duygularını yönetme yeteneğidir.

- Kullanılabilir duyguları ayırt edip bu duygulara zihinsel ve duygusal olarak işlevsellik kazandırma yeteneğidir.

2.6.2. Bar-On'un Duygusal Zekâ Modeli

Bar-On duygusal zekâyı, etraftan gelen talep ve baskılara ile baş edebilecek yetenekler olarak tanımlamaktadır (Goleman, 2002). Kişinin duygusal zekâ ile bilişsel zekâyı da sahip olması yüksek zekâ düzeyinin göstergesi olarak tanımlanmaktadır (Weerdts ve Rossi, 2012).

Duygusal zekâsı yüksek olan bir kişinin günlük yaşam zorluklarına karşı duygusal zekâ düzeyi daha düşük olan kişilere karşı daha kolay baş edebildiğini, problem çözme, stres gibi engeller ile daha rahat bir şekilde baş edebildiğini belirtmiştir (Bar-On, 2006).

Bar-On duygusal zekâ modelinde duygusal zekânın beş boyutu içerdiğini ifade etmiş ve duygusal zekâ boyutlarını şu şekilde açıklamıştır:

Kişisel Beceriler: Bireyin kendini ve diğer bireylerin duygularının bilincine varmasını ve bu duyguların ifade edilebilmesini içermektedir. Kişisel beceriler dört tane alt boyutu bulunmaktadır bu boyutlar; duygusal benlik bilinci, kendini gerçekleştirme, bağımsızlık, kendine güven ve saygıdır.

Kişiler Arası Beceriler: Kişiler arası ilişkiler boyutu bireyin diğer bireylerle ilişki kurmasını ve bu ilişkinin sürdürülebilmesi içermektedir. Empati, sosyal sorumluluk ve bireyler arası ilişkiler olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır.

Uyum Sağlayabilirlik: Bireysel ve bireyler arası sorun veya problemlerin uygun bir biçimde çözülmesini ve duyguların doğru bir biçimde değerlendirilmesini içermektedir. Problem çözme, gerçeklik ölçüsü ve esneklik olmak üzere uyum sağlanabilirlik boyutu üç alt boyutta incelenmektedir.

Stres Yönetimi: Duyguların kontrol edilebilmesini içeren stres yönetimi boyutu kişilerin karşılaşmış olduğu stresli durumlarla baş edebilmesini sağlamaktadır. Stres yönetiminin dürtü olmak ve stres yönetimi olmak üzere iki alt boyutu bulunmaktadır.

Genel Ruh Sağlığı: Bireylerin kendilerine ve diğer bireylere karşı iyimser olmayı ve memnuniyet verici duyguları içermektedir. Genel ruh sağlığı boyutunun iyimserlik ve mutluluk olmak üzere iki alt boyutu bulunmaktadır (Bar-On ve Parker, 2000).

2.6.3. Robert K.Cooper ve Ayman Sawaf'ın Modeli

Bu model, duygusal zekâyı, örgüt ortamında irdeleyerek, özellikle duygusal zekâ ve liderlik ilişkisi üzerinde durmaktadır. Bu model dört temel unsur üzerine kuruludur. Bu unsurlar; “duygusal okuryazarlık, duygusal zindelik, duygusal derinlik ve duygusal simya” olarak sıralanmıştır (Varol, 2020). Cooper ve Sawaf IQ’yu başarının temel unsuru olarak tanımlarken duygusal zekâyı denge sağlayıp sağlamlaştıran başka bir temel yapı taşı olarak açıklamıştır (Özdemir, 2015). Mevcut olan hislerin farkına varıp, açıklayıp ve değerlerinin farkına varabilmek duygusal okur-yazarlık yeteneği gerektirmektedir (Cooper, 1997).

Duygusal uyum unsurunun temel yapı taşı ise “güven” olduğu söylenebilir. Güvenilirlik, yapıcı davranışlar, dayanıklılık ve yenilenebilirlik niteliklerini içeren bir unsur olarak açıklamak mümkündür (Cooper, 1997).

Duyguları Öğrenmek; alt boyutları, pratik, sezgi, duygusal enerji ve geri bildirim, olan duyguların öğrenilmesi boyutu, duygusal bilgiye ulaşmayı ve duygusal açıdan birikimi sağlamaktadır.

Duygusal Zindelik; kişinin kendi duygularını tanıması ve güven duygusunun geliştirilmesi ile ilgili becerilerini kapsamaktadır. Duygusal zindelik incelenirken güven çemberi, yenilenme, özerklik, esneklik, yapıcı hoşnutsuzluk gibi alt boyutlar ile incelenebilir

Duygusal Derinlik; kişinin kendi içsel alanlarının farkına varmasıyla birlikte bunu toplumun amaçları doğrultusunda kullanmasını içermektedir. Duygusal derinlik boyutu bireyin temel karakterini oluştururken, potansiyelini, bütünlüğünü ve amaçları geliştirilmesine yardımcı olan bir araç olarak görülmektedir. Duygusal derinlik, adanmışlık, amaç ve özgün potansiyel olmak üzere üç alt boyutta incelenmektedir.

Duygusal Simya; bireylerin yaratıcılık potansiyelini arttıran özelliğe dikkat çekmektedir. Duygusal simya fırsatların hissedilebilmesini ve geleceğin yaratılabilmesini, durumsal değişimi ve akıcı zekâyı içeren bir karışım üretmektedir. Sezgisel akış, geleceği yaratmak, düşünsel zaman değişimi ve fırsatların sezilmesi gibi alt boyutlardan oluşmaktadır.

2.6.4. Goleman'ın Duygusal Zekâ Modeli

Goleman, bireyin hem kendi duygularını hem de başkalarının duygularını tanımlayarak kişiler arası ilişkileri yönetme, bireylerin kendilerini güdüleyebilme yeteneği olarak tanımlamaktadır (Varol, 2020). Duygusal zekânın bilişsel zekânın bir tamamlayıcısı olarak görmede ve iki zekâ türünün etkin ve verimli bir biçimde kullanılmasının insanların hayatları üzerinde etkili olacağını savunmaktadır (Goleman, 2005; İşliel, 2013; Goleman, 2015).

Daniel Goleman'ın duygusal zekâ boyutları ve bunların yapı taşları Tablo 2.1.'de gösterilmektedir (Çakar ve Arbak, 2004).

Tablo 2.1. Daniel Goleman'ın duygusal zekâ boyutları ve bunların yapı taşları.

BOYUTLA R	BOYUTUN TANIMI	YAPI TAŞLARI
Kişinin Kendi Duygularının Farkında Olması	-Kişinin herhangi bir duyguyu hissettiğinde onu tanıyabilme, izleyebilme ve bu bilgiyi kararlarını verirken kullanabilme yeteneği.	-Kişinin özgüven duyabilmesi. -Kişinin gerçekçi bir şekilde kendini değerlendirebilmesi.
Kişinin Kendi Duygularının Yönetebilmesi	-Kişinin duygularını ve tepkilerini uygun bir şekilde yönetebilme, kendini sakinleştirebilme ve olumsuz duygular kontrolden çıkmadan önce onlarla başa çıkabilme yeteneği. -Kişinin olumlu sonuçlar elde edebilmek için kısa vadede zevklerinin tatminini erteleyebilme yeteneği.	-Kişinin güvenilir ve dürüst olabilmesi. -Kişinin belirsizliğe karşı rahat olabilmesi. -Kişinin değişikliğe açık olabilmesi.
Kişinin Kendini Motive Etmesi	-Kişinin bir amaç doğrultusunda duygularını yönlendirebilme, karşılaştığı engeller ve sorunlar karşısında yılmama yeteneği	-Kişinin başarıya yönelik güçlü bir istek duyabilmesi. -Kişinin başarısızlığının karşısında bile iyimser olması. -Kişinin kendini örgüte adayabilmesi
Empati (Eş duyum)	-Kişinin diğer kişilerin duygu ve düşüncelerinin tarafsız bir şekilde farkında olabilme yeteneğidir. -Kişinin kendisini başkasının yerine koyabilme yeteneği	-Kişinin yetenek geliştirme ve korumaya yönelik uzmanlık geliştirebilmesi. -Kişinin kültürler arası hassaslık duyabilmesi.
Sosyal Beceriler	-Kişinin sosyal durum ve ilişki ağlarını iyi kavrayabilme, diğer kişilerin duygularını yönetebilme ve diğer kişilerle sorunsuz geçinebilme yeteneği.	-Kişinin liderliği yönetmede etkinlik gösterebilmesi. - Kişinin ikna edici olabilmesi. -Kişinin takımları oluşturabilmesi ve onlara liderlik edebilmesi.

Öz bilinç (Kendini Tanıma); kişinin hissettiği duygunun ne olduğunu anlayabilmesi ve anlamlandırdıktan sonra kararlarında bu bilgiyi kullanabilme yeteneği. Bu durumun oluşabilmesi için gerekli yapıtaşları ise kişinin kendisine özgüven duyması, kişinin gerçeğe uygun şekilde kendini değerlendirebilmesi ve yeri geldiğinde kişinin kendisi ile dalga geçebilmesidir (Kurultay, 2018).

Duyguları İdare Edebilmek (Kendini Yönetme-Özdenetim); kişinin günlük hayatta genel olarak ruh halinin nasıl olduğunu anlayabilmesi ve bu duruma bağlı duygusal olarak nasıl olduğunu anlayabilmesi ileri düzeyde duygusal zekâyâ sahip olduğunun göstergesidir (Doğan ve Şahin, 2007).

Kendini Harekete Geçirmek (Motivasyon); kişinin duygu ve tepkilerini karşılaştığı olayla uyumlu olacak şekilde kontrol edebilmesi. Buna ek olarak da kişinin olumsuz duygularını kriz çıkmadan kontrol edebilme yeteneğidir. Bu durumun oluşabilmesi için gerekli yapıtaşları ise kişinin güvenilir olabilmesi, kişinin belirsizliklere karşı tahammülünün olması ve kişinin değişen durum ve olaylara karşı açık olması gerekir (Kurultay, 2019).

Başkalarının Duygularını Anlamak (Empati: Eş Duyum); kişinin objektif bir biçimde diğer kişilerin duygu ve düşüncelerinin farkında olma yeteneğidir. Bu durumun oluşabilmesi için gerekli yapıtaşları ise; kişinin var olduğu gruba kendini adayabilmesi, kişinin yeteneklerini geliştirebilmesi ve var olan yeteneklerini koruyabilmesi yönünde uzman olabilmesidir (Kurultay, 2019).

İlişkileri Yürütebilmek (Sosyal Beceri); kişinin içinde bulunduğu sosyal durumu ve ilişki ağlarını anlayabilme ve diğer kişilerin duygularını yönetebilme ve sorunsuz bir şekilde geçinebilme yeteneğidir. Bu durumun oluşabilmesi için gerekli yapıtaşları için ise kişinin ikna kabiliyetinin olması gerekir ve kişinin kendi anlaşabileceği kişilerden oluşan bir takım kurup onu yönetebilme yeteneğinin olması gerekir (Kurultay, 2018).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma sürecinde kullanılan model, araştırmanın evren ve örnekleme, bulguların elde edilmesinde kullanılan veri toplama araçları ve elde edilen verilerin analizi aşağıda sırasıyla sunulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Mevcut literatür incelenerek, geçmişte veya günümüzde hala var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan tarama modelinden yola çıkılarak, bağımlı değişken olarak duygusal zekâ ölçeği kullanılmıştır. Bağımsız değişkenler olarak ise yaş grupları, lig durumu, kaldıkları yer, kaç yıldır aktif spor yaptıkları ve eğitim düzeyi ele alınmış ve analiz edilmiştir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini, 2018–2019 futbol sezonunda Türkiye Kadınlar 1.Lig, 2.Lig ve 3.Lig’lerinde mücadele eden 110 takım meydana getirmektedir. Araştırmanın örneklemini ise, rastgele (random) yöntem ile belirlenen ve yaklaşık 1650 sporcu evreninden toplam 340 kadın futbolcu oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Kullanılan anket kişisel bilgi formu ve sporda duygusal zekâ ölçeğinden oluşmaktadır. Araştırmacı tarafından oluşturulan Demografik Bilgi Formu 5 sorudan oluşmaktadır. Söz konusu 5 soru ile araştırmaya katılan sporcuların yaş gruplarının, lig durumları,

eğitim durumları, kaldıkları yer ve kaç yıldır aktif spor yaptıkları tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Duygusal zekâyı ölçmek için, Shutte ve arkadaşlarının (1998) geliştirdiği, Lane ve arkadaşlarının (2009) spora uyarladığı ve Adiloğulları ve Görgölünün (2015) Türkçe adaptasyonunu gerçekleştirdiği, 19 maddeden ve 5 alt boyuttan oluşan “Duygusal Zekâ Envanteri” kullanılmıştır. Ölçek; başkalarının duygularını değerlendirme (5 madde), kendi duygularını değerlendirme (3 madde), duyguları düzenleme (2 madde), sosyal beceriler (3 madde) ve duyguların kullanımı (6 madde) olarak beş alt boyuttan oluşmaktadır. Adiloğulları ve Görgölü ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=0,91$ olarak bulmuştur.

Ayrıca yapılan bu araştırma ile ilgili alanın taramasında üniversite kütüphanelerinden ve elektronik veri tabanlarından yararlanılmıştır. Futbolda duygusal zekâ düzeyi ile ilgili yurt içinde yapılmış tezler için Yükseköğretim Kurulu Tez Veri Merkezinden, yurtdışında yapılan tezler için “ProQuest Dissertations and Theses” den yararlanılmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, katılımcıları grubunun demografik bilgilerine ve duygusal zekâ envanterinden elde edilen verilerin analizine yer verilmektedir. Araştırmaya katım sağlayan gönüllü grubunun doldurmuş oldukları ölçekler incelenmiş ve eksiksiz olarak doldurulan ölçekler analiz için değerlendirmeye alınmıştır.

4.1. Verilerin Dağılımı

Yapılan bu araştırmada elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini incelemek amacıyla Skewness-Kurtosis (çarpıklık-basıklık), grup büyüklüğünün 50'den fazla olduğu durumlarda ise Kolmogorov-Smirnov testleri uygulanmıştır. Yapılan testler sonucunda elde edilen veriler şu şekildedir;

Tablo 4.1. Verilerin çarpıklık-basıklık değerleri ve Kolmogorov-Smirnov testi anlamlılık düzeyi sonuçları.

	N	Çarpıklık	Basıklık	Kolmogorov-Smirnov (K-S) p
Başkalarının Duygularını Değerlendirme	340	-0.62	0.52	0.000**
Kendi Duygularını Değerlendirme	340	-0.87	1.04	0.000**
Duyguları Düzenleme	340	-0.68	0.47	0.000**
Sosyal Beceriler	340	-0.25	-0.60	0.000**
Duyguların Kullanımı	340	-0.92	1.02	0.000**
Duygusal Zekâ Ortalama Puanı	340	-0.93	1.16	0.000**

** $p < 0.01$

Tablo 4.1.'de Kolmogorov Smirnov testi sonuçları incelendiğinde bütün puanların normallikten sapmaları anlamlı düzeylerde olduğu görülmektedir. Kolmogorov Smirnov testinde anlamlılık düzeyinin 0.05'ten düşük olması, elde edilen verilerin normal bir dağılım göstermediği şeklinde yorumlanmaktadır (George ve Mallery, 2001; akt: Tanel ve ark; 2007) Kolmogorov Smirnov testi elde edilen verilerin analizinde normal dağılım gösterip göstermediğinin incelenmesi amacıyla uygulanan test yöntemlerinden birisidir. Verilerin normal dağılım eğrileri incelendiğinde normallikten fazla sapmalar olmadığı görülmüştür. Ayrıca çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde bütün puanların $\pm 1,5$ aralığında yer aldığı tespit edilmiştir. Tabachnick ve ark (2007) çarpıklık ve basıklık değerlerinin $\pm 1,5$ aralığında olmasını normallik açısından uygun bir durum olarak açıklarken, Kalaycı (2016) ve bazı araştırmacılara göre bu katsayıların ± 3 aralığında yer alması kabul edilebilir bir durum olarak görülmektedir. Duygusal zekâ envanterinin toplam puan ve alt boyut puanlarının çarpıklık ve basıklık değerlerinin uç düzeyde bulunmadığı ve verilerin normal dağılım eğrilerinde aşırı düzeyde sapmalar olmadığı görülerek verilerin normal bir dağılım gösterdiği kabul edilmiş ve parametrik istatistik tekniklerinin kullanılmamasına karar verilmiştir.

4.2. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Yapılan araştırmada çalışanlara verilen demografik bilgiler formunda yer alan özellikler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Demografik özellikler.

Demografik Özellikler	Frekans	Yüzde	Demografik Özellikler	Frekans	Yüzde		
Lig	1. Lig	98	28.8	Yaş	16-18	150	44.1
	2. Lig	113	33.2		19-21	101	29.7
	3. Lig	129	37.9		22-24	60	17.6
Kaldığım z Yer	Kulüp Tesisi	48	14.1	25 +	29	8.5	
	Aile Yanında	235	69.1	1-3 yıl	72	21.2	
	Yurt - Apart	57	16.8	4-6 yıl	171	50.3	
Eğitim	Lise	186	54.7	Aktif Spor Yılı	7-9 yıl	52	15.3
	Ön Lisans	35	10.3		10-12 yıl	29	8.5
	Lisans	115	33.8		13-15 yıl	10	2.9
	Lisansüstü	4	1.2		16+ yıl	6	1.8
Toplam Katılımcı = 340							

Demografik özellikler tablosu incelendiğinde; araştırmaya katılan kadın futbolcuların 98'i (%28.8) 1. Lig, 113'ü (%33.2) 2. Lig ve 129'u (37.9) 3. Ligde mücadele etmektedir.

Araştırmaya katılan kadın futbolcuların 48'i (%14.1) kulüp tesisinde, 235'i (%69.1) ailelerinin yanında ve 57'si (%16.8) yurt veya apartta kalmaktadır.

Kadın futbolcuların 186'sı (%54.7) lisede, 35'i (%10.3) ön lisansta, 115'i (%33.8) lisansta ve 4'ü (%1.2) lisansüstü düzeyde eğitimlerini sürdürmektedirler.

Katılımcıların 150'si (%44.1) 16-18 yaş aralığında, 101'i (%29.7) 19-21 yaş aralığında, 60'ı (%17.6) 22-24 yaş aralığında olup 29'u (%8.5) ise 25 yaşın üzerindedir.

Araştırma katılan kadın futbolcuların 72'si (%21.2) 1-3 yıldır aktif spor yaptıklarını belirtirken, 171'i (%50.3) 4-6 yıldır, 52'si (%15.3) 7-9 yıldır, 29'u (%8.5) 10-12 yıldır, 10'u (%2.9) 13-15 yıldır ve 6'sı (%1.8) 16 yıl ve daha uzun süredir aktif olarak spor yaptıklarını belirtmişlerdir.

4.3. Duygusal Zekâ Envanteri Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde duygusal zekâ envanteri alt boyutları ile demografik bilgilerdeki değişkenler arasındaki anlamlılık düzeyleri incelenmiş ve tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4.3. Kadın futbolcuların başkalarının duygularını değerlendirme düzeylerine göre lig kategorilerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı Fark (Tukey Testi)
Başkalarının Duyularını Değerlendirme	1. Lig	98	3.51	0.68	1.066	0.345	-
	2. Lig	113	3.63	0.60			
	3. Lig	129	3.62	0.72			

Kadın futbolcuların Duygusal Zekâ Envanteri “başkalarının duygularını değerlendirme” alt boyutu ile mücadele ettikleri lig kategorisi değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemektedir ($p>0.05$).

Tablo 4.4. Kadın futbolcuların kendi duygularını değerlendirme düzeylerine göre lig kategorilerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı Fark (Tukey Testi)
Kendi Duyularını Değerlendirme	1. Lig	98	3.80	0.73	12.04 3	0.000*	1. Lig < 2. Lig
	2. Lig	113	4.10	0.77			1. Lig < 3. Lig
	3. Lig	129	4.29	0.67			

Kadın futbolcuların Duygusal Zekâ Envanteri “kendi duygularını değerlendirme” alt boyutu ile mücadele ettikleri lig kategorisi değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için post hoc (Tukey) testi yapılmıştır. Bu test sonucuna göre 1. Lig ve 2. Lig’de mücadele eden kadın futbolcular arasında 2. Lig’de mücadele eden futbolcuların lehine, 1. Lig ve 3. Lig’de mücadele eden kadın futbolcular arasında ise 3. Lig’de mücadele eden futbolcular lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo 4.5. Kadın futbolcuların duyguları düzenleme düzeylerine göre lig kategorilerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı Fark (Tukey Testi)
Duyguları Düzenleme	1. Lig	98	3.72	0.80	5.864	0.003*	1. Lig < 3. Lig
	2. Lig	113	3.92	0.82			
	3. Lig	129	4.09	0.80			

Kadın futbolcuların Duygusal Zekâ Envanteri “duyguları düzenleme” alt boyutu ile mücadele ettikleri lig kategorisi değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Post hoc (Tukey) test sonucuna göre 1. Lig ve 3. Lig’de mücadele eden kadın futbolcular arasında 3. Lig’de mücadele eden futbolcular lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo 4.6. Kadın futbolcuların sosyal becerilerine göre lig kategorilerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı Fark (Tukey Testi)
Sosyal Beceriler	1. Lig	98	3.70	0.67	0.444	0.642	-
	2. Lig	113	3.74	0.85			
	3. Lig	129	3.80	0.78			

Kadın futbolcuların Duygusal Zekâ Envanteri “sosyal beceriler” alt boyutu ile mücadele ettikleri lig kategorisi değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemektedir ($p>0.05$)

Tablo 4.7. Kadın futbolcuların duyguların kullanımına göre lig kategorilerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı Fark (Tukey Testi)
Duyguların Kullanımı	1. Lig	98	3.77	0.64	8.523	0.000*	1. Lig <3. Lig
	2.Lig	113	3.91	0.69			
	3.Lig	129	4.11	0.60			

Kadın futbolcuların Duygusal Zekâ Envanteri “duyguların kullanımı” alt boyutu ile mücadele ettikleri lig kategorisi değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Post hoc (Tukey) test sonucuna göre 1. Lig ve 3. Lig’de mücadele eden kadın futbolcular arasında 3. Lig’de mücadele eden futbolcular lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo 4.8. Kadın futbolcuların başkalarının duygularını değerlendirme düzeylerine göre kaldıkları yer değişkenine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı Fark (Tukey Testi)
Başkalarının Duyularını Değerlendirme	Kulüp Tesisi	48	3.61	0.76	0.645	0.525	-
	Aile Yanında	235	3.57	0.66			
	Yurt - Apart	57	3.68	0.62			

Kadın futbolcuların Duygusal Zekâ Envanteri “başkalarının duygularını değerlendirme” alt boyutu ile kaldıkları yer değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemektedir ($p>0.05$).

Tablo 4.9. Kadın futbolcuların kendi duygularını değerlendirme düzeylerine göre kaldıkları yer değişkenine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı Fark (Tukey Testi)
Kendi Duyularını Değerlendirme	Kulüp Tesisi	48	3.85	0.91	2.759	0.064	-
	Aile Yanında	235	4.13	0.72			
	Yurt - Apart	57	4.09	0.64			

Kadın futbolcuların Duygusal Zekâ Envanteri “kendi duygularını değerlendirme” alt boyutu ile kaldıkları yer değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemektedir ($p>0.05$).

Tablo 4.10. Kadın futbolcuların duyguları düzenleme düzeylerine göre kaldıkları yer değişkenine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı Fark (Tukey Testi)
Duyguları Düzenleme	Kulüp Tesisi	8	3.68	0.83	2.594	0.076	-
	Aile Yanında	35	3.96	0.84			
	Yurt - Apart	7	3.98	0.67			

Kadın futbolcuların Duygusal Zekâ Envanteri “duyguları düzenleme” alt boyutu ile kaldıkları yer değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.11. Kadın futbolcuların sosyal becerilerine göre kaldıkları yer değişkenine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı Fark (Tukey Testi)
Sosyal Beceriler	Kulüp Tesisi	48	3.66	0.77	0.497	0.609	-
	Aile Yanında	235	3.77	0.77			
	Yurt - Apart	57	3.77	0.78			

Kadın futbolcuların Duygusal Zekâ Envanteri “sosyal beceriler” alt boyutu ile kaldıkları yer değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemektedir ($p>0.05$)

Tablo 4.12. Kadın futbolcuların duyguların kullanımına göre kaldıkları yer değişkenine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı Fark (Tukey Testi)
Duyguların Kullanımı	Kulüp Tesisi	48	3.78	0.73	1.866	0.156	-
	Aile Yanında	235	3.97	0.65			
	Yurt - Apart	57	3.97	0.60			

Kadın futbolcuların Duygusal Zekâ Envanteri “duyguların kullanımı” alt boyutu ile kaldıkları yer değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.13. Kadın futbolcuların spor yapma yılına göre başkalarının duygularını değerlendirmelerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı Fark (Tukey Testi)
Başkalarının Duygularını Değerlendirme	1-3 yıl	72	3.54	0.64	1.407	0.221	-
	4-6 yıl	171	3.66	0.61			
	7-9 yıl	52	3.62	0.71			
	10-12 yıl	29	3.46	0.81			
	13-15 yıl	10	3.32	1.07			
	16 yıl ve üzeri	6	3.20	0.49			

Kadın futbolcuların Duygusal Zekâ Envanteri “başkalarının duygularını değerlendirme” alt boyutu ile spor yapma yılı değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemektedir ($p>0.05$).

Tablo 4.14. Kadın futbolcuların spor yapma yılına göre kendi duygularını değerlendirmelerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı Fark (Tukey Testi)
Kendi Duygularını Değerlendirme	1-3 yıl	2	4.18	0.74	2.201	0.054	-
	4-6 yıl	71	4.11	0.69			
	7-9 yıl	2	4.07	0.73			
	10-12 yıl	9	4.02	0.84			
	13-15 yıl	0	3.73	0.68			
	16 yıl ve üzeri		3.28	1.32			

Kadın futbolcuların Duygusal Zekâ Envanteri “kendi duygularını değerlendirme” alt boyutu ile spor yapma yılı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemektedir ($p>0.05$).

Tablo 4.15. Kadın futbolcuların spor yapma yılına göre duyguları düzenlemelerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı Fark (Tukey Testi)
Duyguları Düzenleme	1-3 yıl	72	3.95	0.85	1.149	0.334	-
	4-6 yıl	171	3.89	0.82			
	7-9 yıl	52	4.01	0.75			
	10-12 yıl	29	4.05	0.79			
	13-15 yıl	10	3.85	0.94			
	16 yıl ve üzeri	6	3.25	0.88			

Kadın futbolcuların Duygusal Zekâ Envanteri “duyguları düzenleme” alt boyutu ile spor yapma yılı değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.16. Kadın futbolcuların spor yapma yılına göre sosyal becerilerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı Fark (Tukey Testi)
Sosyal Beceriler	1-3 yıl	72	3.67	0.74	0.880	0.495	-
	4-6 yıl	171	3.83	0.79			
	7-9 yıl	52	3.67	0.67			
	10-12 yıl	29	3.64	0.86			
	13-15 yıl	10	3.93	0.83			
	16 yıl ve üzeri	6	3.61	0.90			

Kadın futbolcuların Duygusal Zekâ Envanteri “sosyal beceriler” alt boyutu ile spor yapma yılı değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemektedir ($p>0.05$)

Tablo 4.17. Kadın futbolcuların spor yapma yılına göre duyguların kullanımına ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı Fark (Tukey Testi)
Duyguların Kullanımı	1-3 yıl	2	3.94	0.58	1.442	0.209	-
	4-6 yıl	71	3.96	0.69			
	7-9 yıl	2	4.08	0.53			
	10-12 yıl	9	3.86	0.73			
	13-15 yıl	0	3.60	0.86			
	16 yıl ve üzeri	6	3.61	0.68			

Kadın futbolcuların Duygusal Zekâ Envanteri “duyguların kullanımı” alt boyutu ile spor yapma yılı değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

4.4. Duygusal Zekâ Envanteri Ortalama Puanı İle Demografik Özelliklerin Karşılaştırılması

Bu bölümde duygusal zekâ envanteri ortalama puanı ile demografik bilgilerdeki değişkenler arasındaki anlamlılık düzeyleri incelenmiş ve tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4.18. Duygusal zekâ puanı ortalamalarının kadın futbolcuların lig kategorilerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan ANOVA sonuçları.

	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı Fark (Tukey Testi)
Duygusal Zekâ	1. Lig	98	3.69	0.54	8.669	0.000	1. Lig < 3. Lig
	2. Lig	113	3.84	0.50			
	3. Lig	129	3.96	0.41			

Tablo 4.18’de görülebileceği üzere, duygusal zekâ envanteri puanı ortalamalarının kadın futbolcuların mücadele ettikleri lig kategorileri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=8.669$; $p=0.00$). Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere Post hoc (Tukey) testi yapılmıştır. Buna göre 1. Lig ve 3. Lig’de mücadele eden kadın futbolcuların duygusal zekâ puan ortalamalarında 3. Lig’de mücadele eden futbolcular lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo 4.19. Duygusal zekâ puanı ortalamalarının kadın futbolcuların eğitim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan ANOVA sonuçları.

	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı (Tukey Testi)	Fark
Duygusal Zekâ	Lise	186	3.81	0.49	0.746	0.525	-	
	Ön Lisans	35	3.88	0.44				
	Lisans	115	3.89	0.51				
	Lisansüstü	4	3.70	0.43				

Tablo 4.19’da görülebileceği üzere, duygusal zekâ envanteri puanı ortalamalarının kadın futbolcuların eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilememiştir (F=0.746; p=0.525).

Tablo 4.20. Duygusal zekâ puanı ortalamalarının kadın futbolcuların kaldıkları yer değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan ANOVA sonuçları.

	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı (Tukey Testi)	Fark
Duygusal Zekâ	Kulüp Tesisi	48	3.71	0.62	1.917	0.149	-	
	Aile Yanında	235	3.86	0.48				
	Yurt-Apart	57	3.88	0.43				

Tablo 4.20’de görülebileceği üzere, duygusal zekâ envanteri puanı ortalamalarının kadın futbolcuların kaldıkları yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilememiştir (F=1.917; p=0.149).

Tablo 4.21. Duygusal zekâ puanı ortalamalarının kadın futbolcuların spor yapma yılı değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan ANOVA sonuçları.

	Gruplar	n	X	Ss	F	p	Anlamlı Fark (Tukey Testi)
Duygusal Zekâ	1-3 yıl	2	3.83	0.47	1.697	0.135	-
	4-6 yıl	71	3.88	0.48			
	7-9 yıl	2	3.89	0.39			
	10-12 yıl	9	3.77	0.59			
	13-15 yıl	0	3.63	0.83			
	16 yıl ve üzeri	6	3.41	0.70			

Tablo 4.21’de görülebileceği üzere, duygusal zekâ envanteri puanı ortalamalarının kadın futbolcuların spor yapma yılı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilememiştir (F=1.697; p=0.135).

5. TARTIŞMA

Bu araştırmada; Farklı liglerdeki kadın futbolcuların sporda duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi ve daha önceden konu ile ilgili yapılan çalışmaların karşılaştırılmalarına yer verilmektedir.

Spor yapan ve yapmayan bireylerin duygusal zekâ düzeylerini inceleyen araştırmalar ele alındığında duygusal zekâ ile spor yapma arasında olumlu yönde bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tiggeman ve Williamson, 2000; Ardahan, 2012; Salar ve ark., 2012).

Özdenk ve ark. (2020) bireysel ve takım sporcularının duygusal zekâ düzeylerini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini oluşturan Sinop Gençlik Spor İl Müdürlüğünde bireysel ve takım sporları ile uğraşan 225 sporcuya sporda duygusal zekâ envanteri uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre; kadın sporcuların, erkek sporculara oranla duygusal zekâ düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özdenk ve ark. (2020)'nin yapmış olduğu araştırma sonucu ile yaptığımız araştırma sonucu benzerlik göstermektedir. Yapılan bu araştırmada kadın futbolcuların duygusal zekâ düzeyleri incelendiğinden alan yazın karşılaştırmasıyla yalnızca kadınlara yönelik sonuç itibariyle örtüştüğü söylenebilir. Özdenk (2018)'e göre kadınların duygusal zekâ düzeylerinin yüksek olmasının birçok sebebi bulunmaktadır. Bu nedenler kadınların yaradılış özelliklerinden kaynaklanıyor olabileceği gibi, kız çocuklarının aile ve çevre içerisinde daha küçük yaşlardan itibaren sorumluluk ve belirli bir bilinçle yetiştirilmesi de olabilir.

Özdayı ve Uğurlu (2015) futbol hakemlerinin duygusal zekâ ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan araştırma sonuçları incelendiğinde, futbol hakemlerinin duygusal zekâ düzeyleri çevreye uyum, çevre şartları ve eğitim durumu değişkenine göre oransal anlamda farklılıklar olduğu sonucuna ulaşıldığı ifade edilmiştir. Öte yandan yapılan bu araştırma sonucuna göre eğitim düzeyine göre duygusal zekâ puanları karşılaştırmasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa ulaşılamamıştır. Özdayı ve Uğurlu (2015)'nin yapmış olduğu araştırma sonucuna göre, yaptığımız araştırma sonucu benzerlik göstermemektedir (Bkz. Tablo:4.19). Sonuçların örtüşmemesinin nedeni yapılan bu araştırmanın kadın futbolculara yönelik yapılmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Soylu ve Serin (2017) Beden Eğitimi ve Spor öğretmenlerinin duygusal zekâ düzeylerini Aksaray ili örneği olarak incelenmiştir. Soylu ve Serin (2017) tarafından yapılan bu araştırmada sonuç olarak; Beden Eğitimi ve Spor öğretmenlerinin profesyonel spor yapma/yapmama değişkenine göre duygusal zekâ düzeylerinde de gruplar arasında oransal anlamda bir farklılık bulunmamıştır. Ayan ve ark. (2017) üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerini incelemiştir. Araştırmanın örneklem grubunu Aksaray Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Lisesi ve Kırıkkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde antrenörlük ve öğretmenlik bölümlerine devam eden 369 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Ayan ve ark. (2017) tarafından yapılan bu araştırma sonucuna göre; profesyonel düzeyde spor yapan öğrencilerin, profesyonel düzeyde spor yapmayan öğrencilere oranla duygusal zekâ düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu iki araştırma sonucu araştırma bulgumuzla paralellik göstermektedir.

Erbektaş ve ark. (2017) amatör ve profesyonel düzeyde bulunan sporcuların duygusal zekâlarını bazı değişkenlere göre incelemişlerdir. Araştırmanın evreni; Ankara, Bolu, Kocaeli ve Düzce illerinde aktif olarak spor yapan 157 kişiden, örneklem grubu ise rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen 104 erkek ve 53 kadın katılımcıdan oluşmaktadır. Erbektaş ve ark. (2017) 'nın yapmış olduğu araştırmada elde edilen sonuçlar şu şekildedir; duygusal zekâ boyutlarına göre sporcuların iyimserlik ruh halinin düzenlenmesi boyutunun aritmetik ortalamalarının yüksek olduğu, duyguların kullanılması alt boyutunun en düşük ortalamaya sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kadın futbolcuların duygusal zekâ puan ortalamalarının lig düzeylerine göre değiştiği sonucuna ulaşılmıştır (Bkz. Tablo: 4.18). Erbektaş ve ark. (2017) yapmış olduğu araştırma ile yapılan bu araştırma benzerlik göstermektedir.

Varol (2020) sporcuların liderlik özellikleri ile duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklem grubu 278 erkek 209 kadın olmak üzere 487 sporcudan oluşmaktadır. Sporcuların eğitim düzeyi, branşı, baba eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve spor yılı değişkenlerine göre duygusal zekâ düzeyleri arasında oransal anlamda farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Varol (2020) tarafından elde edilen sonuçlar doğrultusunda yapılan bu araştırma benzerlik göstermemektedir (Bkz. Tablo: 4.19 ve 4.21). Bu durumun nedeni futbolun spesifik olarak diğer branşlardan ayrılması ve yapılan bu araştırmanın kadın futbolcular üzerinde yoğunlaşmış olmasıyla ilişkili olarak düşünülebilir.

Profesyonel futbolcularda duygusal zekâ ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişkiyi inceleyen Adiloğulları (2011)'nin çalışmasında, Türkiye Profesyonel Futbol liglerinden olan Süper Ligden beş, İkinci Lig A Kategorisinden beş, İkinci Lig B Kategorisinden onbir ve Üçüncü Ligden dört takım olmak üzere, toplam 25 takımdan 401 Profesyonel futbolcu örneklem grubu olarak kullanılmıştır. Bu araştırmada futbol kulüplerinde yer alan futbolcuların lig düzeylerine göre duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlı farklılık elde etmişlerdir.. Adiloğulları (2011) tarafından yapılan bu araştırmada elde edilen bulgular ile Kadın futbolcuların duygusal zekâ düzeylerinin incelendiği araştırmaya göre değerlendirildiğinde benzerlik göstermektedir (Bkz. Tablo: 4.18).

Serdengeçti (2003) 1, 2 ve 3. Ligde bulunan Profesyonel futbolcuların duygusal zekâlarının başarıya olan etkisini incelemiştir. Yapılan bu araştırmada 2002 yılında Akdeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi takımlarından Konyaspor, Antalya Kepez Belediyespor, Ladik, Kompen, Adanaspor, Aksarayspor, Karamanspor futbol takımları rastgele örnekleme yöntemiyle ele alınmış ve toplamda 150 futbolcuya Daniel Goloman'ın duygusal zekâ envanteri uygulanmıştır. Araştırmaya katılım sağlayan takımlar arasında en yüksek duygusal zekâ puanına sahip olan takımın 3. Ligde bulunan Aksarayspor olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Serdengeçti (2003) tarafından elde edilen sonuçlar, yapmış olduğumuz bu araştırmada elde edilen sonuçlar ile benzerlik göstermektedir (Bkz. Tablo: 4.18).

Bahadır (2019) voleybolcularda duygusal zekâ ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklem grubunu 16-32 yaş aralığında bulunan Galatasaray, Beşiktaş, Eczacıbaşı, Vakıfbank ve Fenerbahçe spor kulübünde yer alan 104 kadın voleybolcu oluşturmaktadır. Katılımcıların duygusal zekâ alt boyutlarından kişiler arası ilişkiler, şartlara ve çevreye uyum ve genel duygusal zekâ ortalamaları ile voleybol oynama yılı ve kulüpte oynadığı yıl arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bahadır (2019) tarafından elde edilen sonuçlar bu araştırmaya göre incelendiğinde benzerlik göstermemektedir (Bkz. Tablo: 4.19). Elde edilen bulguların farklılık arz etmesi farklı branşlardaki sporcuların değerlendirilmiş olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Lig durumları ile duygusal zekâ alt boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde elde edilen bulgular şu şekildedir;

Tablo 4.3.'e göre başkalarının duygularını değerlendirme alt boyutu liglere göre incelendiğinde herhangi bir ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.4.'e göre kadın futbolcuların kendi duygularını değerlendirme düzeyi 3. Lig'de bulunan kadın futbolcuların 1. Ligde bulunan futbolculara oranla istatistiksel açıdan pozitif yönde farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.5.'e göre duyguların düzenlenmesi alt boyutu Ligler açısından incelendiğinde, 3. Ligde mücadele eden kadın futbolcuların 1.Ligde mücadele eden kadın futbolculara oranla pozitif yönde farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.6. sosyal beceriler alt boyutuna göre Ligler arası ilişki incelendiği oransal anlamda herhangi bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.7.'ye göre duygu kullanımı alt boyutu lig düzeylerine göre incelendiğinde 3. Lig'de mücadele eden kadın futbolcuların 1. Ligde mücadele eden kadın futbolculara oranla pozitif yönde farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.8. duyguların değerlendirilmesi Tablo 4.9. kendi duygularını değerlendirme, Tablo 4.10. duyguların düzenlenmesi, 4.11. sosyal beceri 4.12. duyguların kullanımı alt boyutları yer değişkenine göre istatistiksel açıdan herhangi bir farklılık bulunmamaktadır.

Spor yapma yılına göre duygusal zekâ alt boyutları arasındaki ilişkinin incelenmesiyle edilen bulgular şu şekildedir;

Tablo 4.13. başkalarının duygularını değerlendirme, Tablo 4.14. duyguların düzenlenmesi, Tablo 4.16. sosyal beceri, Tablo 4.17. duyguların kullanımı alt boyutlarına göre herhangi bir farklılık bulunmamaktadır.

Lig düzeyleri ile duygusal zekâ puan ortalamaları arasındaki ilişkinin incelenmesiyle elde edilen bulgular şu şekildedir;

Tablo 4.18.'e göre 3. Lig'de mücadele eden kadın futbolcuların 1. Ligde mücadele eden kadın futbolculara oranla, lig düzeyleri ile duygusal zekâ puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.19. duygusal zekâ puan ortalamaları, eğitim değişkeni, Tablo 4.20. sporcuların kalmış oldukları yer Tablo 4.21. spor yapma yılı arasında herhangi bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan bu araştırma ile ilgili öneriler şu şekildedir:

Kadın futbolcuların duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan diğer araştırmalarının örneklem gruplarının daha büyük ölçüde olması önerilmektedir.

Spor kulüplerinin mentörler ya da spor psikologları ile iş birliği içerisinde çalışarak sporculara duygusal zekâ yeteneklerinin geliştirmesi için gerekli olan çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Bireylerin duygusal zekâ düzeylerinin artırılması amacıyla gerek sporda gerekse okullarda gerekli eğitimlerin sağlanması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Adiloğulları, İ. (2011). *Profesyonel Futbolcularda Duygusal Zekâ İle Örgütsel Bağlılık İlişkisi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul.
- Adiloğulları, İ., ve Görgülü, R. (2015). Sporda Duygusal zekâ Envanteri'nin uyarlama çalışması. *Uluslararası Spor Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*, 1(2), 83-94.
- Akkan, E. (2010). *Orta Öğretimdeki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Duygusal Zekâ ve Yaratıcılık Düzeylerinin Yaşam Doyumlarını Yordama Gücü*, Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Tokat. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez veri Merkezinden Erişildi. (264555).
- Akşar, T. ve Merih K. (2006). *Futbol Ekonomisi*. 1. Basım. İstanbul: Literatür Yayınları
- Alver, B. (2003). Çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların empatik becerileri, karar stratejileri ve psikolojik belirtileri arasındaki ilişkiler. *Unpublished doctorate dissertation, Atatürk Üniversitesi, Erzurum*.34.
- Andersson, H., Ekblom, B. and Krustup, P. (2008). Elite football on artificial turf versus natural grass: movement patterns, technical standards, and player impressions. *Journal of sports sciences*, 26(2), 113-122. <https://doi.org/10.1080/02640410701422076>
- Aracı, H. (2005). *Genç Sporcu Eğitimi ve Kültürü-Futbol*. Ankara: Can İlayda Ofset
- Ardahan F. (2012). Duygusal Zekâ ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin Doğa Sporu Yapanlar Örneğinde İncelenmesi, *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 3(3), 20-33.
- Atabeyoğlu, C. (2002). *Türk Spor Tarihi Ansiklopedisi* (Cilt: 1, s344). İstanbul.
- Ayan, S., Soylu, Y., Bozdal, Ö. ve Alincak, F. (2017). Investigation of emotional intelligence level of university students. *European Journal of Physical Education and Sport Science*. Ayhan, R. (2004). *Duygusal Zekâ ve Liderlik*. Web: <http://www.kho.edu.tr/enstitu/liderlik>.
- Bahadır, T. K. (2019). "Voleybolcularda Duygusal Zekâ ile Örgütsel Bağlılık İlişkisinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (4): 3746-3763. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/826254> adresinden erişildi.
- Baltaş, Z. (2006). *İnsanın Dünyasını Aydınlatan ve İşine Yansıyan Işık: Duygusal zekâ*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bar-on, R. (2006). The Bar-On Model of Emotional-Social Intelligence (ESI). *Psicothema*, (18), 13-25.
- Bar-On, R. E. and Parker, J. D. (2000). *The handbook of emotional intelligence: theory, development, assessment, and application at home, school, and in the workplace*. Jossey-Bass.
- Barth, K. and Zempel, U. (2009) *Futbol Öğreniyorum*. Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.
- Bayzan A.R. (2009) *Çoklu Zekâ Kuramına Göre Zekâ Türleri*. www.dershanet.org, (Erişim Tarihi: 11.11.2009). 2009.
- Bora, T. ve Erdoğan, N. (2009). *Dur Tarih! Vur Türkiye: Türk Milletinin Milli Sporu Olarak Futbol*,
- Bümen N.T. (2004). Okulda çoklu Zekâ kuramı. *Pegem A Yayıncılık, İkinci Baskı, Ankara*.

- Carling, C., Bloomfield, J., Nelsen, L. and Reilly, T. (2008). The Role Of Motion Analysis In Elite Soccer: Contemporary Performance Measurement Techniques And Work Rate Data. *Sports Medicine*, 338, 839–862. <https://doi.org/10.2165%2F00007256-200838100-00004>
- Carron, A. V. and Hausenblas, H. A. (1998). Cohesion in sport and exercise groups'. *Group dynamics in sport*.
- Carron, A. V., Spink, K. S. and Prapavessis, H. (1997). Team building and cohesiveness in the sport and exercise setting: Use of indirect interventions. *Journal of Applied Sport Psychology*, 9(1), 61-72.
- Cooper, R. K. (1997). Applying emotional intelligence in the workplace. *Training & Development*, 51(12), 31-39.
- Cote, S. and Miners, C. T. H. (2006). Emotional Intelligence, Cognitive Inteligence, and Job Performance. *Administrative Science Quarterly*, 51, 1-28.
- Cumming, E. A. (2005). *An investigation into the relationship between emotional intelligence and workplace performance: An exploratory study* (Doctoral dissertation, Lincoln University).
- Çakar, U. ve Arbak, Y. (2004). Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu- zekâ İlişkisi ve Duygusal Zekâ. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(3).
- Çakır İ. (2009). *Eğitimde Yeni Bir Yaklaşım: Çoklu Zekâ Kuramı*. www.eğitimbilim.com, (18.11.2009).
- Deshmukh, M. S., Kolhatkar S. S., Dhopeswarkar, M. and Patil, M. Y. (2017). Emotional Intelligence: Scientific Approach Classification. *International Journal of Innovation and Advancement in Computer Science*, Volume:6, Issue:12, 398- 401.
- Doğan, T. ve Çetin, B. (2009). Tromso sosyal zekâ ölçeği Türkçe formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 7(1), 241-268.
- Doğan, S. ve Şahin, F. (2007). Duygusal Zekâ: Tarihsel Gelişimi ve Örgütler İçin Önemine Kavramsal Bir Bakış. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 16, 231-252.
- Erbektaş, E., Hanifi, Ü. Z. Ü. M., Güçlü, Ö. Z. E. N., Arslan, T., Ertan, G. ve Elveren, A. (2017). Amatör ve Profesyonel Sporcuların Duygusal Zekâlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(4), 263-274. <https://dergipark.org.tr/en/pub/basbed/issue/38799/459389> adresinden erişildi.
- Erdoğan, İ. his(2008). Futbol ve futbolu inceleme üzerine, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*,26, 1-58.
- Erkuş, A. (1998). Goleman'ın “duygusal zekâ” görüşünün psikometrik açıdan eleştirisi ve dinamik etkileşimsel model önerisi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 1(1), 31-40.
- Fişek, K. (1985). 100 soruda Türkiye spor tarihi (Vol. 53). Gerçek Yayınevi.
- Gardner, H. (1995). Reflections on Multiple Intelligences: Myths and Messages. *Phi Delta Kappan*, 77, 200 – 209.
- Gardner, H. (2010). *Çoklu zekâ kuramı: Zihin çerçeveleri*. Çev. Ebru Kılıç). İstanbul: Alfa Yayınları.
- George, D. and Mallery, P. (2001). SPSS Version 10–A Step by Step Simple Guide and Reference.
- Goleman, D. (1998). *Duygusal zekâ*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Goleman, D. (1999). *İş Başında Duygusal Zekâ*, İstanbul: Varlık Yayınları.
- Goleman, D. (2000). *İş Başında Duygusal Zekâ*. İstanbul: Varlık Yayınları,

- Goleman, D. (2001). *Duygusal Zekâ: Neden IQ'dan Daha Önemlidir*, Yüksel, B. S. (çev.). İstanbul: Varlık Yayınları, (orijinal baskı tarihi 1995)
- Goleman, D. (2002). *Duygusal Zekâ: Neden IQ' dan Daha Önemlidir*, (Çev.B. Seçkin Yüksel), İstanbul: Varlık Yayınları
- Goleman, D. (2005). *Duygusal zekâ: Neden IQ'dan daha önemlidir?* İstanbul: Varlık Yayınları.
- Goleman D. (2006). *Duygusal Zekâ Neden IQ' dan Daha Önemlidir*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Goleman, D. (2007). *Duygusal zekâ: EQ neden IQ'dan önemlidir?* (B. S. Yüksel,çev.).İstanbul: Varlık Yayınları.
- Goleman, D. (2015). *İş Başında Duygusal Zekâ*, Varlık Yayınları, İstanbul, s.27.
- Günaydın, Ş. (2017). *Bir Dönem Boyunca Verilen Pozitif Psikoloji Dersinin Öğrencilerin Duygusal Zekâ ve Sosyal Zekâ larına Olan Etkisinin İncelenmesi* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İşliel, K. (2013). *Duygusal zekâ ve liderlik*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İzmir. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Veri Merkezinden Erişildi. (353278)
- İşmen, E. (2001). "Duygusal Zekâ ve Problem Çözme", Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 13(13), 111-124.
- Kalaycı, Ş. (2016). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri (7. Baskı). Ankara: Asil Yayıncılık.
- Karabük, S. (1994). *Futbol eğitimi 14 yaş ve altı*. Ankara: TÜFAV Yayınları.
- Köksal, M. S. (2006). Kavram öğretimi ve çoklu zekâ teorisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 473-480.
- Kurultay, C. (2018). *Kişilerarası İlişkiler Psikoterapisi Eğitimi Almanın Mental İyi Oluş, Sosyal Zekâ Ve Duygusal Zekâ Üzerine Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul. Tez Veri Merkezinden Erişildi. (508168).
- Lane, A. M., Meyer, B. B., Devonport, T. J., Davies, K. A., Thelwell, R., Gill, G. S. and Weston, N. (2009). Validity of the emotional intelligence scale for use in sport. *Journal of sports science & medicine*, 8(2), 289.
- Maboçoğlu F. (2006). *Duygusal zekâ ve duygusal zekâ gelişimine katkıda bulunan etkenler* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Marlowe, H. A. (1986). Social Intelligence: Evidence for Multidimensionality and Construct Independence. *Journal of Educational Psychology*, 78(1), 52-58.
- Mayer, J. D., Salovey, P., Salovey, P. and Sluyter, D. (1997). *Emotional development and emotional intelligence: Implications for educators*. What is emotional intelligence, 5. <https://10.1.1.385.1776>
- Mayer, J. D., Salovey, P. and Caruso, D. R. (2000). *Emotional intelligence as zeitgeist, as personality, and as a mental ability*, Eds: Bar-On R. and J. D. A. Parker, The Handbook Of Emotional Intelligence, Josseybass Company, San Fransisco.
- Morpa, (2005). *Spor Ansiklopedisi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Moss, F.A. and Hunt, T. (1927). Are You Socially Intelllgent? *Scientific American*, 137, 108-110.

Özdayı, N. ve Uğurlu, F. (2015). Futbol hakemlerinin duygusal zekâ ve iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin *incelenmesi*. *International Journal of Sport, Exercise & Training Sciences-IJSETS*, 1(1), 31-39.

Özdemir, M. (2015). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin duygusal zekâları ile yaşam doyumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı Erzurum. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez veri Merkezinden Erişildi. (381644).

Özdenk, Ç., Akyıldız, Y. ve Şanlı, S. (2020). Bireysel ve Takım Sporcularının Duygusal Zekâ Düzeylerinin İncelenmesi. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-8. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1003079> adresinden erişildi.

Özdenk, S. (2018). Spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin incelenmesi, *Turkish Studies Social Sciences*, 13(18), 1033-1045.

Polat, C. (2013). *Futbolda sistematik yaklaşımlar*. İstanbul: Turna Yayınları.

Reilly, T. and Holmes, M. (1983). A preliminary analysis of selected soccer skills. *Physical education review*, 6(1), 64-71.

Reilly, T., Williams, A. M., Nevill, A. and Franks, A. (2000). A multidisciplinary approach to talent identification in soccer. *Journal of sports sciences*, 18(9), 695-702. <https://doi.org/10.1080/02640410050120>

Rosch D, Hodgson R, Peterson L, Graf-Bauman T, Junge A, Chomiak J and Dvorak J.(2000). Assessment and Evaluation of Football Performance. *Am J Sports Med*. 28: s29.

Rutkowska, K. and Bergier, J. (2015). Psychological Gender and Emotional Intelligence in Youth Female Soccer Players. *J Hum Kinet.*, 14(47):285-91. doi: 10.1515/hukin-2015-0084.

Saban, A. (2005). *Çoklu zekâ teorisi ve eğitim* (5. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Salar, B., Hekim, M. ve Tokgöz M. (2012). 15-18 Yaş Grubu Takım ve Ferdi Spor Yapan Bireylerin Duygusal Durumlarının Karşılaştırılması, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (6), 123-135. <https://dergipark.org.tr/en/pub/makusobed/issue/19438/206734> adresinden erişildi.

Salovey, P. and Mayer, J.D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9(3), 185-211.

Serdengeçti C. (2003). *I.II. III. Ligdeki profesyonel futbolcuların duygusal zekâ düzeylerinin başarıya etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Konya.

Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J., and Dornheim, L. (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and individual differences*, 25(2), 167-177.

Soylu, Y. ve Serin, E. (2017). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Düzeylerinin İncelenmesi (Aksaray İli Örneği). *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1-9. http://www.sportifbakis.com/Makaleler/1845336320_1-9.pdf adresinden erişildi.

Sternberg, R. J. (2005). The theory of successful intelligence. *Interamerican Journal of Psychology*, 39(2), 189-202. <https://www.redalyc.org/pdf/284/28439202.pdf> adresinden erişildi.

Şahinkaya, B. (2006). *Yöneticilik ve liderlikte duygusal zekâ / Emotional intelligence management and leadership*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, İnsan Kaynakları ve Örgütsel Değişim Bilim Dalı. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezinden Erişildi. (433512).

Tabachnick, Barbara G. and Fidell, Linda S. (2007), “*Using Multivariate Statistics*(Fifth Ed.)”, Boston: Pearson Education, Inc.

Tanel, R., Şengören, S.K. ve Tanel, Z. (2007). Fizik Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22): 1-9.

TDK (2018). Büyük Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, <http://tdk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 05.01.2020).

Tiggemann M. and Williamson S. (2000). The Effect of Exercise on Body Satisfaction and Self-Esteem as a Function of Gender and Age. *Sex Roles*, 43(1-2), 119-127. <https://doi.org/10.1023/A:1007095830095>

Türkiye Futbol Federasyonu (1991). *Futbol taktik kitabı*. Ankara: TFF Eğitim Yayınları

Türkiye Futbol federasyonu (1992). *Futbol*. Ankara: TFF Eğitim Yayınları.

Türkmen Y., Özer M., Karabulut N. ve Zekioğlu A. (2020). Bireysel spor Yapanlarda Duygusal Zekâ Düzeylerinin Akademik Not Ortalamaları Açısından Araştırılması. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 81-92. <https://dergipark.org.tr/pub/gaunjss/article/665495> adresinden erişildi.

Ulaş, Ç. ve Arbak, Y. (2004). Duygusal zekâ kavramının tarihi gelişimi, duygusal zekâ kavramının tarihi gelişimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt6 , (3).

Urartu, Ü. (1984). *Futbol teknik taktik kondisyon*. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları.

Varol, İ. (2020). *Sporcuların Liderlik Özellikleri İle Duygusal Zekâ Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı, Antalya. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez veri Merkezinden Erişildi. (644904) .

Vernon, P.E. (1933). Some Characteristics of the Good Judge of Personality. *Journal of Social Psychology*, 4, 42-57.

Vural B.(2005). *Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zekâ*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.

Walker, R. E. and Foley, J. M. (1973). Social intelligence: Its history and measurement. *Psychological Reports*, 33(3), 839-864.

Weerd, M. and Rossi, G, (2012). “*The Bar-On Emotional Quotient Inventory (EQ-i): Evaluation of Psychometric Aspects in the Dutch Speaking Part of Belgium*”, <http://www.intechopen.com/books.htm> adresinde erişildi.

Yeniçeri E.N., Yıldız E., Seydaoğulları A., Güleç S., Sakallı Çetin E. ve Baldemir E. (2015). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde duygusal zekâ ve empati ilişkisi. *Türk Aile Hekimleri Dergisi*, 19(2): 99-107.

Yenilmez, K. ve Bozkurt, E. (2006). Matematik eğitiminde çoklu zekâ kuramına yönelik öğretmen düşünceleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 90-103. <https://app.trdizin.gov.tr/publication/paper/detail/T0RVNE1UWTI> adresinden erişildi.

Yıldırım, Ö. (2019). *Futbolda 13-15 Yaş Sporculara Uygulanan Kinetik Beyin Egzersizlerinin Dikkat, Denge ve Futbol Tekniği Üzerine Etkisinin Araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Tezli Yüksek Lisans Programı, Burdur. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Veri Merkezinden erişildi. (600089).

Yüce, M. (2014). Osmanlı melekleri: futbol tarihimizin kadim devreleri: *Türkiye futbol tarihi-birinci cilt*. İletişim.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Maşala DEMİR
Doğum Tarihi	
Doğum Yeri	
Medeni Hali	Bekâr
Uyruğu	T.C.
Adres	
Tel No	
E-posta	
Eğitim	
Lise	Nusaybin Emire Gözü Anadolu Lisesi (2008-2012)
Lisans	Balıkesir Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (2013-2017)
Yüksek Lisans	Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı (2017-2021)

EKLER

	<u>Sayfa No</u>
EK 1. Etik Kurul Kararı	49
EK 2. Demografik Bilgi Formu	51
EK 3. Sporda Duygusal Zekâ Ölçeği.....	52

EK 1.ETİK KURUL KARARI

KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARAR FORMU

ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	"Farklı Kategorilerde Mücadele eden Kadın Futbolcuların Sporda Duygusal Zekâ Düzeylerinin İncelenmesi"
-----------------------	--

ETİK KURUL BİLGİLERİ	ETİK KURULUN ADI	BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
	AÇIK ADRESİ:	Çağış Yerleşkesi Uşak Yolu Üzeri, 10145 BALIKESİR
	TELEFON	266 612 14 61-6707
	FAKS	
	E-POSTA	etik.bautip@gmail.com

BAŞVURU BİLGİLERİ	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ADI/SOYADI	Dr.Öğr.Üyesi Nahit ÖZDAYI		
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Antrenörlük Eğitimi Bölümü(BESYO)		
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ BULUNDUĞU MERKEZ	BALIKESİR		
	VARSA İDARI SORUMLU UNVANI/ADI/SOYADI			
	DESTEKLEYİCİ			
	PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ UNVANI/ADI/SOYADI (TÜBİTAK vb. gibi kaynaklardan destek alanlar için)			
	DESTEKLEYİCİNİN YASAL TEMSİLCİSİ			
	ARAŞTIRMANIN FAZİ VE TÜRÜ	FAZ 1	☐	
		FAZ 2	☐	
		FAZ 3	☐	
		FAZ 4	☐	
		Gözlemsel ilaç çalışması	☐	
Tıbbi cihaz klinik araştırması		☐		
İn vitro tıbbi tanı cihazları ile yapılan performans değerlendirme çalışmaları		☐		
İlaç dışı klinik araştırma		☐		
Diğer ise belirtiniz				
ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ ☒	ÇOK MERKEZLİ ☐	ULUSAL ☐	ULUSLARARASI ☐

Not: Etik kurul başkanı, imzasının yer almadığı her sayfaya imza atmalıdır.

KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARAR FORMU

ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	"Farklı Kategorilerde Mücadele eden Kadın Futbolcuların Sporda Duygusal Zekâ Düzeylerinin İncelenmesi"
-----------------------	--

DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili			
	ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ			Türkçe ☒	İngilizce ☐	Diğer ☐	
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU			Türkçe ☒	İngilizce ☐	Diğer ☐	
	OLGU RAPOR FORMU			Türkçe ☒	İngilizce ☐	Diğer ☐	
	ARAŞTIRMA BROŞÜRÜ			Türkçe ☒	İngilizce ☐	Diğer ☐	
DEĞERLENDİRİLEN DİĞER BELGELER	Belge Adı	Açıklama					
	SİGORTA	☐					
	ARAŞTIRMA BÜTÇESİ	☒					
	BIYOLOJİK MATERYEL TRANSFER FORMU	☐					
	İLAN	☐					
	YILLIK BİLDİRİM	☐					
	SONUÇ RAPORU	☐					
	GÜVENLİLİK BİLDİRİMLERİ	☐					
	DİĞER:	☐					
KARAR BELGELERİ	Karar No:2018/200	Tarih: 05.12.2018					
	Yukarıda bilgileri verilen başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın/çalışmanın gereke, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve uygun bulunmuş olup araştırmanın/çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerden izin alınması şartıyla gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına toplantıya katılan etik kurul üye tam sayısının oybirliği ile karar verilmiştir. İlaç ve Biyolojik Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik kapsamında yer alan araştırmalar/çalışmalar için Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu'ndan izin alınması gerekmektedir.						

KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU	
ETİK KURULUN ÇALIŞMA ESASI	İlaç ve Biyolojik Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik, İyi Klinik Uygulamaları Kılavuzu
BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI:	

Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet		Araştırma ile ilişki		Katılım *		İmza
			E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☐	H ☐	
Prof.Dr.Fuat EREL	Göğüs Hastalıkları AD	BAÜN Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☐	H ☐	
Doç.Dr.Gülten ERKEN	Fizyoloji Ad	BAÜN Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☐	H ☐	
Dr.Öğr.Üyesi Elif AKSÖZ	Tıbbi Farmakoloji AD	BAÜN Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☐	H ☐	
Dr.Öğr.Üyesi Akın USTA	Kadın Hastalıkları ve Doğum AD	BAÜN Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☐	H ☐	
Dr.Öğr.Üyesi Eyüp AVCI	Kardiyoloji AD	BAÜN Tıp Fakültesi	E ☒	H ☐	E ☐	H ☒	E ☐	H ☐	
Uzm.Dr.Mehmet ÇALIŞKAN	Halk Sağlığı AD	Balıkesir KEAS Organize Sanayi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☐	H ☐	
Av.Erman ARDA	Avukat	Serbest	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☐	H ☐	
Hüsnü KUNDAKÇI	Eczacı	Balıkesir Sağlık Uygulama ve Arş.Hast.	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☐	H ☐	
Serhat ALDEMİR	Emekli		E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☐	H ☐	

Etik Kurul Başkanının
Unvanı/Adı/Soyadı:Prof.Dr.Fuat EREL
İmza:

Not: Etik kurul başkanı, imzasının yer almadığı her sayfaya imza atmalıdır.

EK 2.DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

FARKLI LİGLERDEKİ KADIN FUTBOLCULARIN DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Bu çalışma Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dalında yapılmakta olan Yüksek Lisans tez çalışması için yapılmaktadır. Çalışmanın amacı Kadın Futbolcularda duygusal zekâ düzeylerinin incelenmesidir. Anketi yanıtlamak kıymetli zamanınızın bir kısmını alacaktır; fakat elde edilecek araştırma sonuçları, siz elit sporcuların performanslarının artmasına katkı sağlayacağı ve rehberlik edeceği beklenmektedir.

Maşala DEMİR

Dr. Öğr. Üyesi

Nahit ÖZDAYI

DEMOGRAFİK BİLGİ ANKETİ

1- Yaş: 16-18 ( ) 19-21 ( ) 22-24 ( ) 25 ve üzeri ( )

2- Lig Durumu

1.Lig ( ) 2. Lig ( ) 3.Lig ( )

3-Eğitim Durumu: Lise-( ) Ön lisans-( ) Lisans-( ) Lisansüstü- ( )

4 İkametgâhınız (Kaldığınız yer)

Kulüp Tesisi ( ) Aile Yanında ( ) Yurt-Apart ( )

5- - Kaç yıldır aktif spor yapıyorsunuz .....

EK 3.SPORDA DUYGUSAL ZEKÂ ÖLÇEĞİ

SPORDA DUYGUSAL ZEKÂ ÖLÇEĞİ	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
BAŞKALARININ DUYGULARINI DEĞERLENDİRME					
İnsanların yüz ifadelerine bakarak nasıl hissettiklerini söyleyebilirim.					
Başka biri yaşamıyla ilgili önemli bir olayı bana anlattığında, bu olayı neredeyse kendim yaşamış gibi hissederim.					
Başka insanların ne hissettiğini sadece onların yüz ifadelerine bakarak anlarım.					
İnsanların neden böyle hissettiğini anlamak benim için zordur.					
İnsanların kendilerini nasıl hissettiklerini onların ses tonlarını dinleyerek söyleyebilirim.					
KENDİ DUYGULARINI DEĞERLENDİRME					
Duygularımı yaşadıkça onların farkında oluyorum.					
Duygularımın neden değiştiğini bilirim.					
Duygularımı yaşadıkça onları kolayca tanırım.					
DUYGULARI DÜZENLEME					
Duygularım üzerinde kontrole sahibim.					
Beni mutlu edecek aktiviteleri arar bulurum.					
SOSYAL BECERİLER					
Duygularımı başkalarıyla paylaşmak hoşuma gider.					
Başkalarının hoşlanacağı aktiviteleri düzenlerim.					
Diğer insanlara üzgün olduklarında kendilerini daha iyi hissetmeleri için yardım ederim.					
DUYGULARIN KULLANIMI					
Ruh halim değiştiğinde yeni olasılıkları görürüm.					
Olumlu bir duygu yaşadığımda onu nasıl devam ettireceğimi bilirim.					
Olumlu bir duygu durumunda olduğumda, problemleri çözmek benim için kolaydır.					
Ruh halim olumlu olduğunda yeni fikirler bulabilirim.					
Duygularımda bir değişme hissettiğimde yeni fikirler bulmaya eğilimliyimdir.					
Engeller karşısında kararlılığımı sürdürmek için iyi ruh hallerimi kullanırım.					

Eğitimde, bilimde, sanatta çağdaş...

Balıkesir Üniversitesi
Tıp Fakültesi Dekanlık Binası
Çağış Yerleşkesi/BALIKESİR

(0 266) 612 14 62
sagbilen@balikesir.edu.tr
<http://www.balikesir.edu.tr>

